...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 104 (12008)
1969 оной
майн 2,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

ЭРХИМҮҮДТЭ ТУГУУД БАРЮУЛАГДАБА

Союзна (областьнуудта хубаагдадаггүй) ба автономито республикануудай, хизаарнуудай, областьнууд болон районуудай хоорондо хүдөө ажахытаар 1968 ондо дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги, Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай профсоюзай Центральна Комитедэй президиум хаража үзөө.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараа гэжэ тоологдошод:

РСФСР-һээ: Краснодарска, Красноярска хизаарнууд, Амарай, Горьковско, Ленинградай, Липецкэ, Москвагай, Оренбургын, Тюменскэ областьнууд, Башкирай АССР, тэрэшэлэн олон районууд, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй Прибайкалиин район.

Хүдөө ажахын талаар дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гарагшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Улаан тугууд, мүн мүнгэн шангууд барюулагдаха болоо.

(ТАСС).

...НИН ШЭНГЕЭР АЖАҺУУХА, АЖАЛЛАХА, ИЛАХА

...969 ОНОЙ МАЙН 1-дэ МОСКВАДА УЛААН ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...эдүүд, ханинар! ...рин айлшад! ...бүхы түрүү хүн түдэр хүдэлмэришэн ...ажалшадай уласхоо... нэгэдэлгын үдэр, ...хүнүүдэй хабарай ...гай һайндэр — Майн ...жа байна.

...хүндэтэ москвагай... хотын айлшад, ма...тэй эмэгтэй бүхы ...эрэгтэй эмэгтэй ...наука болон соёл ...ал ябуулагшад, со...нуудай хүдэлмэри... Армиин, Далайн... сэрэгшэд, манай ...ральна Комитедэй, ...овно Соведэй Пре...етскэ правительст... энэ агуухэ һайндэ...эһөө амаршалнаб!

...йн пролетаринар му... турша реводю... дайшалхы ...ог Майн Нэгэнние ...аар. Энэ үдэр, Вла... Ленинэй бэшэһэнэй ...р «Гэрэлтэ һайхан ...эм һургаалда эрмэл... али бүхы мүлжэл...эр, али бүхы дором...гээр, али бүхы бо...эргүүгээр, общест...һоор шэнэдхэн бай... тэмсэхын тула аха ...нэгэдэлтэй байһанаа ...юм».

...элмэришэн ангиин ...түрүүшын маевко... тугые эрэлхэг зо...өө һэн. Энэ туг до...дэй партиин хүтэл...917 оной октябрьда ... туйлагдаа һэн. Энэ ...т арад революциин ...е хамгаалаа, социа...а.

... һайндэр интерна... ленинскэ жама ёһо...одолоор хүмүүжүү... хүнүүдтэ тон дүтэ, ...юм. Энэ үдэр бидэ...нуудай ангиин та...артээ, мүнөө үе са...эрхи бүхы үнэн сэ...л бодолтонтой нэгэ...з бүгэдөөрэн халуу...и. Энэ үдэр бидэ...эгүүдэй, манай туй...уласхоорондын удха ...али тодоор ойлгонобди. Энэ мэдэрэл болбол бүхы совет арадай зоригжол түгэс байха хүсэ ехэтэй эшэ үндэһэн мүн гээшэ.

Мүнөө жэлэй Майн Нэгэнние Совет орон коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ ехэ илалтануудые туйлан угтажа байна.

Бидэнэр түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ оронхойбди. Арадай зоригжуулхы, үүсхэл ехэтэй ажал аша үрэеэ үгэнэ гэбэл: үйлэдбэриин олон шухала һалбаринуудта бидэнэр түсэбэй даабаринуудые үлүүлжэ ябанабди гэхэ гү, али хараалагдаһан зорилгонуудые дүүргэхэ бата найдамтайгаар дабшанабди. Энэ жэлдэ олон зуун томо барилганууд — шэнэ электростанцинууд, асари ехэ домнонууд, химическэ заводууд, хүнгэн ба эдеэ хоолой индустриин предприятинууд ашаглалгада орохонь.

Манай хүдөө ажахы амжалтатайгаар хүгжэнэ. Колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эдэбхи үүсхэл горитойхоноор дээшэлээ. Газар тарялан болон мал ажалые шэнэ хүсэтэйгөөр дэбжээхэ бата бэхи үндэһэ һуури табигдана. Энээнэй харгы зам партиин XXIII съездын, Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор заагданхай.

Арадай ажабайдал хэлбэришэгүйгөөр һайжарна. Совет хүнүүдэй эршэ хүсэтэйгөөр, амжалтатайгаар ажаллаха бүринь тэдэнэй ажаһуудал бүри һайжардаг — манай обществын хүгжэлтын хуули ёһон иимэ юм.

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахын түлөө социалис мүрысөөн бүхы орон доторнай дэлгэрээ. Табан жэлэй түсэбые 1970 оной ноябриин 7-до дүүргэхэ гэһэн уряае үйлэдбэриин түрүүшүүл зэдэлүүлээ! Энэ уряае ороной олон предприятинуудай коллективүүд дэмжэн абанхай, тиин ажалшад тэрэнээ бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Мүнөөдэрэй зорилгонуудые шиидхэжэ байха зуураа, парти алад хаража, саашанхи хүгжэлтынгөө ерээдүйе тодорхойлно. Мүнөө партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство шэнэ табан жэлэй түсэбэй үндэһэ һуури зохёожо эхилээ.

Оронойнгоо туйлаһан амжалтануудта түшэглэн, ерэхэ табан жэлэй туршада шэнэ, бүри ехэ экономическа зорилгонуудые шиидхэжэ, арадай ажахыда эрдэм наука болон техникын шэнэ туйлалтануудые бүри эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлжэ, арадай аша туһада байгаалиин баялигуудые бүри үргэнөөр хэрэглэжэ, социалис обществын харилсаануудые хүгжөөлгэдэ шэнэ томо алхам хэжэ шадахабди.

Коммунизмын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ совет ороной хүдэлмэришэн анги — манай обществын түрүү, эгээн эмхи ехэтэй анги ябана. Манай ороной бүхы революционно хубилалтанууд тэрээнтэй холбоотой юм. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ тэрэ шиидхэхы хуби нэмэриэ оруулна.

Коммунис байгуулалтада хүдэлмэришэн ангиин найдамтай союзник — колхозно таряашад эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүдэлмэришэд болон колхознигуудтай нэгэ жагсаалда совет интеллигенци ябана. Тэрэнэй зохёон байгуулхы ажал ябуулгын ашаүрые бидэнэр совет наука болон техникын, гэгээрэл болон элүүрые хамгаалгын, литература болон искусствын элитэ ехэ амжалтанууд соо харанабди.

Коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта залуугай зали ехэтэйгээр манай залуушуул хүдэлнэ. Ажалай болон оронoo хамгаалгын түрүү зэргэдэ манай залуушуулай алдарта манлай — Ленинскэ комсомол урдынхидаал мэтэ ябанхай. Коммунизм байгуулжа байһан залуушуул ахамад үетэнэйнгөө этигэл найдабариие нэрэ хүндэтэйгөөр харюулна.

Арбан табан совет республикануудай демонстрантнуудай колонно дотор мүнөөдэр 100 гаран национальностьнуудай ажалшад ябана. Тэдэнэр эб эетэй, нэгэн хамтын бүлэ дотор, нэгэн адли үзэл бодолтой, агуухэ нэгэ уг зорилготой ажаһууна, ажаллана. Арадуудай хани барисаан, аха дүүгэй харилсаан — социалис байгуулалтын бата бэхи байһанай хүсэн түгэс эрхэ нүхэсэл, шэнэ илалтануудые туйлаха эрхэ нүхэсэл мүн.

Манай ороной бүхы ангинууд, социальна бүлэгүүд, бүхы нацинууд болон арадууд манай ленинскэ Коммунис партиин туг доро эбдэршэгүй нэгэдэлтэйгээр жагсанхай. Бидэнэр илалта туйладаг байгаабди, туйлажа байнабди. Юундэб гэхэдэ, бидэнние Ленинэй захяануудта үнэн сэхэ коммунистнуудай агуухэ парти ударидан хүтэлбэрилнэ, юундэб гэхэдэ, партиин хүсэл зориг, арадай хүсэл зориг нэгэ юм.

Совет хүнүүдэй амгалан ажалые түгэс зэбсэгтэ хүсэнүүд хамгаална. Тэдэнэр арадай инаг дураар, анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэнхэй. Манай хилэнүүдые ойроо хүртэшэгүйгөөр хамгаалхын тула тэдэниие хамгаалагшад шухала бүхы зэбсэгтэй байг гэжэ оромнай хүсэеэ, зөөриеэ гамнадаггүй. Тиин мүнөөдэршье, революционно тэмсэлэй, ажалай һайндэрые тэмдэглэжэ байха зуураа, бидэнэр совет сэрэгшэд тухайгаа омогорхолтойгоор дурдан һананабди. Тэдэнэй хёрхо һэргэг байлга, тэдэнэй дайшалхы бэрхэ байлга манай агуухэ арадай амгалан байдалые хамгаална, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулгын найдамтай түшэг тулгуури боложо үгэнэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Бүхы оронуудта, бүхы түби газарнуудта олон миллион ажалша хүнүүд бидэнтэй сут хамта Майн Нэгэнние һайндэрлэжэ байна. Мүнөөдэр манай парти, совет арад хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын юрөөлтэйгөөр тэдээндэ хандана.

Бидэнэр манай аха дүүнэр болохо социалис оронуудай арадуудые халуунаар амаршалнабди. Тэдэнэй амжалтанууд, илалтанууд дэлхэйн социализмын байдалые бэхижүүлнэ, капиталай дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта зоригжуулхы үльгэр жэшээ боложо үгэнэ.

Варшавын договорто, Экономическа харилсан туһалалсалтын соведтэ хабаададаг оронууд һүүлэй үедэ хамтын хүсэл оролдолго гаргаһанай ашаар политическэ, экономическа, бэеэ хамгаалха харилсаагаа хүгжөөхэ талаар горитойхоноор урагшаа дабшаа. Энэ ушар хадаа социализмын саашанхи илалтануудай һайн үндэһэ һуури байгуулжа үгэнэ. Манай парти, манай совет гүрэн аха дүү социалис оронуудтай хани барисаагаа, жагсаалаа бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ һуларшагүй анхарал хандуулдаг юм. Энэ ушарые бидэнэр тон ехэ удха шанартай хэрэг гэжэ харадагбди.

Майн Нэгэнэй үдэр бидэнэр капиталис оронуудай ангиин талаар манай аха дүүнэр болодог пролетаринарта, бүхы ажалшадта халуун амаршалга хүргэнэбди. Эрхэ сүлөөгэй, демократиин ба социальна дэбжэлтын түлөө тэдэнэй тэмсэл мүрдэлгын, хардалга гүрдэлгын, полициин хаалта хабшалтын байдалда олон ушарта хэгдэдэг байна. Эрхэ сүлөөгэй Улаан Тугые заримдаа ами бэеэрээ хамгаалха саг ерэдэг. Зориг түгэлдэр революционернүүдэй баатаршалга, хатуу зориг оломиллион шэнэ тэмсэлшэдые шэнэ габьяануудта зоригжуулна. Хүсэрхэлгэдэ, дарлалтада эсэргүү, ажалшадай эрхэ сүлөө, зол жаргалай түлөө тэдэнэй үнэн сэхэ тэмсэлэй хэрэг мандаха гэжэ бидэнэр, совет хүнүүд, үнэн зүрхэнһөө этигэнэбди.

Майн Нэгэнэй һайндэртэ национальна дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө политическэ болон экономическа бэеэ даанхай байхын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудые бидэнэр амаршалнабди. Совет хүнүүд тэдэнтэй хододоо һаналаа нэгэдэнги байдаг, дэмжэдэг. Энээн тухай Урда Вьетнамда империалис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр тэмсэжэ байдаг патриодууд һайнаар мэдэдэг. Энээн тухай бэеэ дааха эрхынгээ түлөө империализмда эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан араб арадууд мэдэнэ. Энээн тухай Анголын ба Мозамбикын сүлөөрэлгын арминуудай сэрэгшэд мэдэнэ. Энээн тухай колонизаторнуудай дарлалтые унагаагаад, бэеэ даанхайгаар хүгжэхэ замда ороһон арадууд мэдэнэ. Совет арад дарлагдажа байһан арадуудай үнэн сэхэ нүхэрынь саашадаашье байха.

Ажалшадай уласхоорондын һайндэрэй үедэ эзэрхэг түримхэй, дайн сэрэгэй империалис политикада эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан бүхы хүнүүдтэ, дайн сэрэгэй аюулда хаалта хэхэ зориг шиидэнги байһан бүхы хүнүүдтэ амжалта туйлахыень бидэнэр хүсэнэбди. Бидэнэр иигэжэ мэдүүлнэбди: Советскэ Союз арадуудай эб найрамдал болон аюулгүй байдалай хэрэгые, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ленинскэ жама ёһонуудые саашадаашье шууд сэхээр хамгаалжа байха, уласхоорондын гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые хэлсээнэй ашаар шиидхэхын түлөө оролдожо байха. Буу зэбсэг түргөөр гаргахые хорихо, буу зэбсэгээ хуряаха, Европодо, Зүүн-Урдахи Азида, Дүтын Зүүн зүгтэ дайн сэрэгэй аюулай гуламтые усадхаха, уласхоорондын түгшүүрилые һуладхаха, арадуудай хоорондо амгалан харилсаануудые хүгжөөхэ — Совет гүрэнэй бэелүүлжэ байһан программа иимэл даа. Энэ уг зорилгын түлөө тэмсэлдэ хүн түрэлтэнэй эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэн жагсаа һаань, эб найрамдалые хамгаалжа болохо гэжэ бидэнэр батаар мэдэнэбди.

Нүхэдүүд! Олон ондоо оронуудай ажалшад элдэб янзын эрхэ байдалда ажаһууна, тэмсэнэ. Тэдэнэр Майн Нэгэнние мүн лэ ондо ондоогоор угтана. Гэбэшье энэ хадаа ажалшадай интернациональна һаналаа нэгэдэлгын, нэгэдэн жагсахын үдэр хаа хаанагүй болодог. Энэ Майн Нэгэнэй һайндэр илангаяа коммунистнуудта ехэ үнэтэй сэнтэй юм. Коммунис хүдэлөөн «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн лозунг доро мүндэлөө бэлэй. Тиин мүнөөдэршье ажалша арадай агуухэ уг зорилгын, аша туһын нэгэн адли байһаниие тодорхойлһон коммунистнуудай энэ уряа дэлхэй дээгүүр зэдэлнэ.

Коммунистнууд — мүнөө үе сагай бүхы революционно хүсэнүүдэй зориг түгэлдэр манлай мүн. Тэдэнэр олониитын ангиин тэмсэл, социализм, коммунизм байгуулгые хүтэлбэрилжэ байхадаа, өөрынгөө агуухэ үүргые нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэжэ байна.

Мүнөө коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ бэлэдхэл түгэсхэлэйнгөө шатада оронхой. Тэрэ зүблөөн аха дүү партинуудай зүбшөөлөөр Москвада июньдэ болохо юм. Энэ зүблөөнэй амжалтатайгаар үнгэрхын тула, империализмда эсэргүү, эб найрамдал, демократи, национальна сүлөөрэлгэ болон социализмын түлөө ниитын тэмсэлдэ шэнэ шухала шата тэрэнэй болохынь тула манай парти бүхы хүсөөрөө оролдохо байна.

Мүнөөдэр, Майн 1-нэй үдэр, бидэнэр, совет хүнүүд, пролетарска интернационализмын агуухэ жама ёһодо үнэн сэхэ байһанаа дахинаа мэдүүлнэбди.

Социализмын аха дүү арадуудай оронуудта, капиталай оронуудай ангиин талаар аха дүүнэртээ, ажалшадай эрхэ сүлөөгэй түлөө, дарлагдажа байһан арадуудай сүлөөрхын түлөө, эб найрамдал болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлшэдтэ бидэнэр ханданабди.

Тэдээндэ бидэнэр иигэжэ хэлэнэбди: Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар, бидэнэр таанартаяабди! Октябриин эхэ орон, Ленинэй эхэ орон, коммунизм байгуулжа байһан орон таанарта халуун, аха дүүгэй амаршалга эльгээнэ, дайшалхы революционно ёһоор һаналаа нэгэдэнги байһанаа мэдүүлнэ!

Хүндэтэ нүхэд! Үгынгөө түгэсхэлдэ энэ демонстрацида хабаадагшадые, бүхы совет хүнүүдые Майн 1-нэй һайндэрөөр амаршалхыемни, мүн аша ехэтэй ажаллахыетнай, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай үшөө дахин хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Заводуудай цех болон барилганууд дээрэ, колхоз болон совхозуудай полинууд дээрэ, конструкторска бюро, научна институдууд болон һуралсалай газарта, замбуулинда, далай дээрэшье манай хэрэг амжалтатайгаар ябаг лэ! Ленинэй хараалһан замаар бата найдамтайгаар дабшажа ябаһан манай обществын материальна болон оюун ухаанай баялиг арбижаг лэ!

Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн Нэгэн мандаха болтогой!

Дайн сэрэгтэ, ажалда хатуужаһан совет арадай манлай, тэрэнэй гайхамшагта илалтануудые зоригжуулагша, эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

Агуухэ совет арадта — ажалша арадта, тэмсэлшэ арадта, коммунизм байгуулагша арадта — алдар соло!

(Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар, «Ура» гэһэн үгэнүүдээр дэмжэгдэжэ, «Алдар соло, Алдар соло, Алдар соло» гэһэн үгэнүүд Улаан Талмай дээгүүр сууряатаа. Митингдэ хабаадаһан бүхы хүнүүд бүгэдөөрэн бүхэдэлхэйн ажалшадай Гимн болохо «Интернационалые» дуулана).

УЛААН ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ БОЛОҺОН МАЙН НЭГЭНЭЙ ЖАГСААЛ

...тын дээгүүр налбан ...лаан тугууд үглөө... элшэ туяае угтаба. ...глидэг шэн зоригто ...0 метр үндэртэ — ...телебашниин шпиль ...о туг һайндэрэй ур...схээ. Һайндэр ман... Майн Нэгэн манда...гэжэ тэндэнь бэшээ...

...эн болоһон гол гу... бүхэнһөөнь ерэжэ ...энүүдээр һайндэрэй ...түүежэ, хүнхинэжэ ... урид нишэ, Улаан ...нислэлэй зүг зүбхис ... мянган москвагай...шад ерэжэ эхилнэ. ...уушуул марш-парад ... 50 жэлэй ойн нэ...й дээрэ бэлэдхэл ...барайхяар гоён хуб...уушуул москвагай...йладхал угтан аба...оод байһан Улаан ...олон үнгын һолонго ...гоё һайханаар хараг...

...доторхи түрүүшын ...й баатарнуудта, эр...үдтэ зорюулагдана. ... — заводууд болон ... түрүү хүнүүд, гайхамшаг үүсхэлнүүдые гаргагшад бии. Колонноиууд дээгүүр Марксын, Энгельсын, Ленинэй портредүүд үргэгдэнхэй ябана. Парти болон арадай бата нэгэдэлые магтан юрөөһэн улаан транспарантын фон дээрэ — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй портредүүд.

— Коммунис партида алдар соло!

— Манай түрэл Советскэ правительство мандаха болтогой! гэһэн уряанууд.

Талмай дээрэ 10 мянган тугууд гансада үргэгдэшэбэ. Һайндэрэй нэрьемэ шанга альга ташалган Кремлиин курантнуудай ирагуу аялгатай ниилэн зэдэлнэ. Курантын хонхо арба дахин сохибо. Талмайн зүг бүхэндэ эхи абаһан альга ташалгын долгинууд Мавзолейн гранит шулуун трибунанууд худар эбхэрэн нажаганана. Тиижэ москвагайхид, ниислэл хотын айлшад Коммунис партиин, Совет правительствын ударидагшадые амаршалба.

Мавзолейн түбэй трибуна дээрэ нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцов** гэгшэд гараба. Эдэнтэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, Советскэ Союзай маршалнууд, Коммунис партиин ветеранууд гаралсаа.

Хүндэтэ айлшадта зорюулагдаһан трибунанууд дээрэ — партийна ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд, промышленностиин ба хүдөө ажахын түрүүшүүл, СССР-эй, союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадууд, мэдээжэ зураашад, хилын саанаһаа ерэһэн Москвада байдаг хариин дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор ба хүдэлмэрилэгшэд, айлшад. 70 оронһоо ерэһэн профсоюзна, хүдэлмэришэдэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эб найрамдалай түлөө элитэ тэмсэлшэд, залуушуулай ба бусад ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, этигэмжэтэд тэдэнэй дунда бии.

«Бултадаа шагнагты!» гэһэн заншалта дохёо фанфаронуудаар дамжуулагдан соносхогдобо.

Улаан талмай дээрэ оваци болон нэжэгэнээд, тэрэ дары:

— Ленин бидэнтэй! Ленин бидэнтэй!

— Партида алдар соло! Партида алдар соло!

КПСС-эй ЦК-да алдар соло! гэһэн уряагай үгэнүүд дуулдаба.

Хүн далайн хүхинэн долгисхонь замхаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев суглаагшадта хандан үгэ хэлээ.

Улаан талмай дээрэ баяр баясхалангай, гоё һайхан һайндэр эхилбэ. Москвагай залуушуул, комсомол, түб хотын эрхим спортсменүүд энэ һайндэрые эхилээ. Залуушуул мотоциклнууд дээрэ союзна республикануудай тугуудые хиисхүүлэн гарана.

Владимир Ильичэй ехэ портрет талмай дээгүүр гарана. 52-дохи совет Майн нэгэн — энэ хадаа манай ороной гайхамшагта жэлэй хабар мүн. Энэ жэлые араднай Ленинэй жэл гэжэ нэрлэнхэй. Ильичэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо совет хүнүүд ажалайнгаа амжалтануудые, гүн сэдьхэлэйнгээ һанал бодолые зорюулна. «Ленин хододоо мүнхэ!» — гэһэн дуун талмай дээгүүр зэдэлнэ. Тэрэниие олон мянган хүн дэмжэн абана.

— Агуухэ Лениндэ алдар соло!

— Бидэнэр коммунизм тээшэ зоринобди!

Энэ хадаа үглөөдэр тээшээ бидэнэрэй бата найдамтайгаар дабшажа ябаһыемнай баталан гэршэлнэ. Энэ хадаа бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арадуудай хуби заяан бидэниие хүлгүүлнэ гэһэн удхатай юм. Энэ хадаа манай Майн Нэгэнэй лозунг дотор оломиллион хүнүүдэй уг зорилго, этигэл найдабари тодорхойлогдонхой гэһэн удхатай.

— Хододоо мүнхэ интернациональна һургаал — марксизм-ленинизм мандаха болтогой — гэһэн транспарант талмай дээгүүр гарана. Улаан талмай минутын туршада ракетэ табиха талмай болоһон шэнги. Замбуулин соогуур ниидэхэ ракетэ ниидэлгэдээ бэлэн. Ракетын хажууда замбуулин соогуур ниидэжэ ябахадаа, Шаталов, Волынов, Елисеев болон Хруновой залгаһан түрүүшын замбуулинай станциин томо дүрсэ харагдана. Оромнай замбуулинай 16 нэрэ мэдэхэ. Ягаан үнгэтэй скафандр үмдэһэн спортсменүүд 16 мотоциклаар талмай дээгүүр гарана. Тэдэнэй дээгүүр хэмэл одонуудай сагаан дүрсэнүүд ниидэлсэнэ.

...Талмай дээгүүр «Зарница» гэжэ пионернүүдэй Бүхэсоюзна нааданда илагшад алхалнад. Тэдэнэй үбсүүндэнь олон ондоо городуудай значогууд. Эдэнь эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы, ажалай алдар солын харгыгаар ябажа айлшалһан городуудайнь тэмдэг мүн.

Демонстрантнуудай колонноиуудай Улаан талмай дээрэ гарахадань тугуудай улаан үнгэ бүхы талмайе бүрхөөнэ. Москвагайхидай баяр ёһололой дабшалта эхилнэ. Демонстрацида түб хотын 30 районуудай түлөөлэгшэд хабаадалсана. Москвагай улаан туг дээрэ манай Эхэ ороной түб хотын абаһан орденууд — Ленинэй хоёр орден, Алтан Одон, Октябриин революциин орден яларна.

Энэ тугые оёһон хүнүүдэй нэгэн Валентина Машкова — Краснопресненскэ фабрикын эрхим хүдэлмэрилэгшэ — омог дүүрэн туг тээшэ харанхай. Тэрэ мүнөө трибунада байлсаад, түб хотын эрхим хүнүүдтэй суг хамта тугуудай парад абалсажа байна.

Улаан талмай дээрэ Майн Нэгэнэй колонноиуудай дунда түб хотын 30 районуудай түлөөлэгшэд ябалсана. Майн Нэгэнэй гол рапортнуудай дунда В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа абаһан москвагайхидай уялга гол һуури эзэлнэ. Мүн империализмтай, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдээ һаналаа нэгэдэлгээ бэхижүүлхэ тухай бүхы дэлхэйн арадта хандаһан хандалга шухала һуури эзэлээ.

Ильичэй захяада үнэн сэхэ байһанаа, партиие, тэрэнэй Ленинскэ Центральна комитедые тойрон нягта жагсаалтай байһанаа Соведүүдэй ороной ажалшадай түрүү отряд болохо москвагайхид мүнөөдэр һайндэрэй демонстраци дээрэ мэдүүлээ. Улаан талмай дээрэ тэдэнэр бүхы дэлхэйн пролетаринарай үмэнэ, бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ интернациональна уялгаяа дүүргэжэ байһанаа мэдээсээ.

ТАСС-ай корреспондентнүүд Улаан талмай дээрэһээ энэ репортаж хэбэ.

...һаналаа нэгэдэлгын һайндэртэ зорюулагдажа Улаан-Үдэдэ болоһон митингын үедэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Демонстрацида хабаадагшад Соведүүдэй талмай дээрэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР И. Ш. СИРЕНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Советскэ ба хүдөө ажахын органуудта удаан жэлдэ оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Захааминай аймагай Далахайн совхозой главна зоотехник **Сиренов Илья Шагдуровичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной апрелиин 28

НАРАТА МАЙН ЖАРГАЛТА ҺАЙНДЭР

Улаан-Үдын Соведүүдэй талмай дээрэһээ репортаж

Майн Нэгэнэй үглөөнэй арбан часта Улаан-Үдын Соведүүдэй талмай дээрэ хотын олон тоото ажалшад сутларжа, уласхооронһоо дын һаналаа нэгэдэлгын һайндэртэ зорюулһан митингын нээгдэхые хүлеэн ядана.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. Г. Бирюков** митинг нээбэ. ССР Союзай гүрэнэй гимн һүр жабхалантайгаар ханхинана. Митинг дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

* * *

Уужам дэлгэр Совет орон дээгүүрнай Майн наран мандаба.

Тугууд, тугууд! Парнжай коммунарнуудай дээрэ үргэһэн улаан тугууд мүнөө дэлхэйн зүг бүхэндэ улаабхин намилзана. Эрхэ сүлөө, зол жаргал тээшэ уряалһан тугууд.

Улаан тугуудые дээрэ үргэһэн үхибүүд Майн нэгэнэй жагсаалда алхална. Улаан-Үдымнай Соведүүдэй талмай дээгүүр һүр жабхаланта хүгжэмэй ирагуу аялга зэдэлээд, табин хоёр жэлэй саана Үбэлэй ордонние абалсаһан, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ эрэлхэгээр тэмсэһэн абанарайнгаа, аханарайнгаа үргэһэн тугуудые бүришье дээрэ үргэхыень уряална янзатай.

Улаан-Үдын ажалшадай демонстрацине нэн түрүүн үхибүүд нээдэг заншалтай юм. Багшын заяаһан энэ һайхан заншал жэлһээ жэлдэ нангинаар сахигдана, улаан тугуудые дээрэ үргэһэн үхибүүдээ харахадаа, аба эжынэрынь, Эхэ оромнай баясанхай. Баясаха ёһоороо баясана. Ерээдүймнай эгээл найдамтай халаан, түшэг тулгуури бшуу.

Соведүүдэй талмай дээгүүр үхибүүд алхална. Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан мүрысөөндэ шалгарһан Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат, 39-дэхи ба 42-дохи һургуулинуудай үхибүүд жагсаалай түрүү зэргэдэ алхална. Эдэ үхибүүд гансашье эрхим һайнаар һурадаггүй, харин ажал хүдэлмэри хэхэдээ шадамар юм.

Тугууд, тугууд! Социалис оронуудай тугуудые 39-дэхи һургуулиин үхибүүд намилзуулна. Империалис эзэрхэг түримхэйшүүлтэй эрэлхэгээр тэмсэжэ байһан баатар Вьетнам арадые амаршалһан уряа лозунгнуудые тэдэнэр баринхай. «Бүхы оронуудай үхибүүдтэй пионер бүхэн нүхэсэнэ. Тингэжэ Ленин һургаа, захяа һэн гэжэ уншанабди». Совет хүнүүд бүхы арадуудта жаргал, эрхэ сүлөөгэй нара юрөөн заладаг һайхан заншалтай юм.

Дээрэ дурсагдаһан һургуулинуудай үхибүүд түмэр түдэгэ суглуулхадаа, һурахадаа, ажаллахадаашье шалгараа. Нэгэдэхи интернат һургуулиин үхибүүд республикадаа Ильичэй эгээ һайн музей эмхидхэһэн, уран һайханай самодеятельностиин бүхэсоюзна харалгада шалгарһан алдартай.

«Ахамад нүхэр комсомол, бидэ шамда тон адлирхуу байхабди!» гэжэ һургуулиин үхибүүд тангариглана. Железнодорожно районой нэгэ гудамжа Николай Петровой нэрэтэй болонхой. Даманска арал дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан ахамад нүхэрэйнгөө гудамжые нангинаар сахижа байхабди гэжэ 41-дэхи һургуулиин үхибүүд тангаригаа үгөө. Мүн һургуулиданьшье Николай Петровой булан эмхидхэгдэхэ.

Майн Нэгэнэй жагсаалда Октябрьска, Советскэ районуудай һургуулинуудай үхибүүд алхална.

— Бидэ Ильичэй ашанарбди!

— Бидэ эдир ленинецүүдбди!

— Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилгада хэрэглэгдэхэ түмэр түдэгэ бидэ суглуулнабди!

— Агуу багшын түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулан түрэл хотынгоо парк, аллейнүүд болон гудамжануудые ногооруулхабди!

— Нүхэр Ленин, һуралсал ба ажал тухайдаа танда мэдээсэнэбди!

Нимэрхүү уряа лозунгнуудые уншахадаа омогорхонобди, баясанабди. Советскэ районой һургуулинуудай үхибүүд 120 тонно түмэр түдэгэ суглуулаа, мянгаһаа олон модо һуулгаа. Бүхэсоюзна ленинскэ субботнигой үдэр гурбадахи һургуулиин үхибүүд «Ленин» гэһэн теплоход бүтээхэ түмэр түдэгэ суглуулаа һэн. Мүн Ленинэй таһалга, Ленинэй музейдэ хэрэглэгдэхэ материалнуудые мүнөө бэлдэнэ.

Улаан тугууд, һүр жабхаланта хүгжэмэй ирагуу аялга, үхибүүдэй баяр! Майн Нэгэнэй амгалан наран Эхэ орон дээгүүрнай мандан гаража, зол жаргал, амжалта хүсэһэн мэтэ урдаһаамнай энеэбхилнэ.

Эдир пионернүүдэй һүүлээр нийслэл хотымнай физкультурнигууд элдэбын упражненинүүдые хэжэ, шамбай задарюун, уян нугархай байһанаа харуулна.

Улаан-Үдын ажалшадай демонстрацине Железнодорожно районой ажалшад нээнэ. Ленинизмын үзэл сурталда хэтэдээ үнэн сэхэ байһанаа харуулхые тэдэнэр иишэ, Соведүүдэй талмайда ерээ. Ленинскэ субботнигой 50 жэлэй алдарта ойе амжалта түгэс угтаһанаа тэдэнэр эли бодо харуулжа шадаа. Ленинскэ субботнигто жаран дүрбэ мянганһаа олон хүн хүдэлөө. Гуша гара мянган хүн хүдэлдэг лэ газартаа хүдэлөө. 320 мянганһаа үлүү түхэригэй продукци тэрэ үдэр үгөө. Тэрэ үдэр олоһон мүнгэниинь түсэбтэ табан жэлэй жасада оруулагдаа.

Железнодорожно районой ажалшад Майн Нэгэнэй жагсаалда һүр жабхалантайгаар алхална. Нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 809 мянган түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилөө гээшэ. Тиихэдэ Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. Партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые амжалта түгэс дүүргэжэ байһанаа тэдэнэр харуулна ха юм.

Железнодорожно районой ажалшадай жагсаалые «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд толгойлно. Владимир Ильичэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөндэ шалгаржа, нэгэдэхи кварталай дүнгөөр тус предприятиин коллектив нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Соведүүдэй талмайда тус заводой эгээ хүндэтэй хүнүүд түрүүлэн гарана. Хүгжэмэй ирагуу аялга зэдэлнэ. Улаан тугууд намилзана. Прибор бүтээгшэдэй габьяае гэршэлһэн КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой Дурасхаалта туг, КПСС-эй Железнодорожно райкомой дамжуулгын Улаан Туг, мүн заводой туг дээгүүр намилзана. Тэрэ тугуудые литейнэ цехэй модельщик К. С. Брянский, хабсаралгын цехэй бригадир С. И. Астраханцев, токарь-инструментальщик И. С. Перевалов гэгшэд бариад ябана.

Соведүүдэй талмайда тус заводой хабсаралгын цехэй хүдэлмэришэд. Социалис мүрысөөндэ шалгаржа, энэ цех заводойнгоо дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Тэдэнэй бүтээһэн оньһон приборнууд Братска ба Красноярскэ ГЭС-үүдтэ, Асуан ба Бхилаида, мүн гадаадын бусад оронуудта эльгээгдэнэ. Энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда прибор бүтээгшэд 79 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үгөө, мүн бусадшье һалбаринуудаар квартальна түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ.

Заводойнгоо нэрэ хүндые алдаршуулагшадай тоодо токарьнууд М. К. Пластилин, А. Л. Меньшиков, В. Севостьянов, Н. В. Маслов, фрезеровщигууд Ф. М. Крылов ба Б. И. Блин, слесарьнүүд Ф. Е. Черных ба Н. И. Аносов, коммунис ажалай участогые толгойлдог эрхим мастер Г. А. Векшина гэгшэд оролсоно.

Соведүүдэй талмайда Буряадай автоуправлениин тэмдэгтэй автомашинанууд жэрылдэн гарана. Тэдэнэй хойноһоо Улаан-Үдын автомобильна предприятинуудай коллективүүд зэргэлэн алхална.

Тугууд, плакат болон транспарантнууд!.. Эгээ урдань Ильичэй томохон дүрэ, мүн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй дүрэнүүд.

Уужам дэлгэр Буряад ороноймнай зүг бүхэндэ машинанууд шуумайлдан ошодог. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй туршада Буряадай автоуправлениин хүдэлмэришэд хахад миллион тонноһоо үлүү ашаа, гурбан миллионһоо олон пассажирнуудые түсэбһөө гадуур шэрэһэн алдартай. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бүришье ехэ амжалта туйлаха тухайдаа тэдэнэр мэдээсэнэ. 1970 оной тоогоор хүдэлдэг гэхэдэ, автобусой залууршан, горсоведэй депутат Г. С. Катлыков, вулканизатор, Железнодорожно районой райсоведэй депутат В. Х. Безденежных, Октябриин табин жэлэй нэрэмжэтэ бригадын бригадир-залууршан Н. Б. Добрынин болон бусад Майн Нэгэнэй жагсаалда алхална.

Соведүүдэй талмайда Буряадай энергетигүүдэй колонно гарана. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй, «Бурятэнерго» управлениин, «Восток электромонтаж» нэгэдэлэй түрүү хүнүүд-хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд жагсаалда ябалсана. Ильичэй лампочкануудые гэр бүхэндэ яларуулжа байдаг хүнүүдэймнай жагсаал бүришье гоёор харагдана.

Энергетигүүдэй хойноһоо «Буржелезобетон» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд Соведүүдэй талмайда гарана. Тус нэгэдэлэй мэдэлдэ ородог предприятинуудта бэлдэгдэһэн барилгын материалнууд Буряад оронноймнай завод, колхоз ба совхозуудта ошожо байдаг.

Жагсаалай түрүү зэргэдэ бетонщигуудай бригадир П. В. Гупышев, экскаваторай машинист Л. И. Бурлаков, бетонщик Н. И. Ефимов гэгшэд алхална.

Ажалдаа шалгаржа, саг үргэлжэ коллективэй үмэнэһөө магтаал һайшаалда хүртэжэ байдаг хүнүүд олон лэ байха. Бултадаа Ленинскэ ажалай вахтада байлсадаг, түсэбтэ табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байдаг ажалда бэрхэ хүнүүд эндэ алхална.

Хирпиисын заводой түлөөлэгшэдэй жагсаалда ажалай түрүүшүүл мүн баһа олон.

Соведүүдэй талмай дээрэ тэрэнгиин сэсэгүүд ягааржа, хабарай үзэсхэлэнтэ гоё байгаали үзэгдэхэдэл гэхэ юм. Тэрэнгиин баглаа сэсэгүүдые бариһан барилгашад һүртэйгөөр алхална. Жагсаалай урда барилгашадай тэмдэг-барилгын талмай дээрэ өөдөө дэгдэһэн башенна кран, түмэр харгын хүүргэ харагдана, 834-дэхи СМП-гэй барилгашад мүнөө Улаан-Үдэ—Татаурово гэһэн түмэр харгые электрын элшээр хангажа байна. Тэндэ бетонщигууд, арматурщигууд, монтажнигууд хүдэлжэ. Аркадий Тодоевой, Борис Копеевэй бригаданууд түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа байдаг.

Буряад ороной карта хараха болоо һаа, барилгашадай хүдэлөөгүй газар олохонь бэрхэтэй. Саянһаа Витим хүрэтэр, Баргажанай бар хара тайгаһаа Хүдэриин, Зэдын зэрэлгээтэ тала хүрэтэр барилгашад ябаһан байха. Улаан-Үдэдэ баригдажа байһан дэлгүүрэй шэнэ байрые, мүн бусадшье барилгануудые анхаран харагты. Шэнэ байраяа толлоходоо, хүнүүд нэн түрүүн барилгашадта баяр баясхалан хүргэдэг заншалтай. Шэнэ байранууд жэлһээ жэлдэ олошоржо, хото хүдөө хоёрнай бүри гоё һайхан болоно бшуу.

Соведүүдэй талмайда Ленинэй орденто Буряадай гигант — ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд гарана. СССР-эй Түмэр замай министерствын, түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, КПСС-эй Буряадай обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Дурасхаалта тугуудые тэдэнэр намилзуулна. Майн Нэгэнэй социалис мүрысөөндэ шалгарһан дизельнэ цехэй коллектив һайндэрэй жагсаалые мүнөө толгойлно.

Плакат, лозунг болон транспарантнууд!.. КПСС-эй ЦК-гай Майн Нэгэнэй уряалнууд!

Демонстрантнуудай дунда ЛВРЗ-гэй һуури табилсаһан ветерануud, жараад онуудай комсомолшууд ябалсана. Залуу хүдэлмэришэдтэ эсэгэ ёһоной заабари үгэжэ, дүй дүршэлөө халан үгэлсэжэ байдаг токарь Б. С. Мамаев, заливщик Н. Г. Оста, түрүү хүдэлмэришэн Я. М. Присежнюк болон олон бусад бии. Даманска арал дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан Николай Петров эндэ хүдэлһэн, заводой эбтэй эетэй бүлэ соо хүмүүжэһэн. Ёһотой баатарнууд хэзээдэшье үхэдэггүй бшуу. Локомотив хабсаралгын цехэй комсомолец Останчугай бригада Николай Петровой нэрые списогтээ мүнхэлэн оруулжа, бүхэсоюзна коммунис субботнигой үдэр тэрэнэй орондо хүдэлһэн.

Булад, шэрэм хайлуулагшад алхална.

Май, эб найрамдалай ажал гэһэн үгэнүүд лозунг болон транспарант бүхэндэнь бэшэгдэнхэй. Трибунын хажуугаар заводой эрхим формовщигууд, коммунис ажалай ударнигууд М. М. Мантыков, В. А. Ломаницын, А. Н. Мельников гэгшэд үнгэрнэ. Эдэнэр шэнэ юумэ хамагай урид нэбтэрүүлнэ, үндэр жэшээтэ үүсхэлнүүдые гаргажа байдаг.

Буряадай гигантын амин һудалые баригшад, хүдэр гартан, сахилгаан хүлэгүүдэй ээзэд-локомотив хабсаргагшад һүрөөтэйгөөр алхална. Буряадай хүдэлмэришэн анги анха түрүүшынхеэ эндэ бии болоһон юм. Ахамад нүхэдэйнгөө ажал хэрэгые мүнөө залуушуул арьбадхан үргэлжэлүүлнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эндэһээ 2846 хүн ошоо һэн. Олонхидынь амиды мэндэ бусажа ерээгүй. Теэд тэдэнэй нэрэ хэзээдэшье мартагдахагүй. Аша, гушанарынь түрүү хүдэлмэришэд болоод, түрэл заводойнгоо нэрые алдаршуулжа ябана бшуу.

Май, эб найрамдал, ажал.

Майн Нэгэнэй жагсаалда түмэр замшад-сахилгаан хүлэгүүдые жолоодогшод алхална. Тэдэнэй дунда коммунис ажалай ударнигууд олон. Түрүү машинистнүүд Андрей Власов, Борис Ивахиненко, Владимир Вельский гэгшэдые харанабди. Тепловозой машинист Василий Чернаковые танихагүй түмэр замшад манай Буряадта үгы шахуу. Юрын кочегарһаа нэгэдэхи классай машинист хүрэтэрөө ургаа. Түмэр замай эрхим машинист гэһэн нэрэ хүндэдэ тэрэ хүртэһэн юм.

Улаан-Үдын вагонно деподо хүдэлжэ байһаар сэрэгэй албанда ошоод, Даманска арал дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан Виктор Гавриловые бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди. Викторэй баатаршалгые үетэн нүхэдынь эрхим түрүү ажалаараа батадхана.

Буряадай ажахын институт. Ерээдүйн мэргэжэлтэд, багшанар майн нэгэнэй жагсаалда алхална. Агроном, ветеринар, зоотехник болон инженер-механигууд эндэ һуража гарана.

Залуу мэргэжэлтэд — Буряадай омогорхол мүн. Буряад оронноймнай залуу наһан Соведүүдэй талмай дээгүүр алхална. Абанарайнгаа, таабайнарайнгаа ажал хэрэгые үргэлжэлүүлхэ эгээл найдамтай халаан гээшэ.

Улаан-Үдын олон мянган хүнтэй Советскэ районой ажалшад һайндэрэйнгээ жагсаалда гараба. Соведүүдэй талмай дээрэ Улаан-Үдын гражданска авиациин колонно ябана. Автомашина дээрэ ТУ-134 гэжэ абяанһаа хурдаар ниидэдэг шэнэ самоледой макет харанабди. Тэрэнэй хүсэ ехэтэй турбинануудай шууяан магнитофон дээрэ бэшэгдэнхэй.

Энэ аэропортын коллектив гурбан кварталай туршада Зүүн-Сибириин гражданска авиациин дамжуулгын Улаан туг барижа байна. Талмай дээрэ тон доогуур ЯК-12 самолет ниидэжэ гараба. Тэрэ В. И. Ленинэй томо дүрэ абажа ябана.

Мүнөө манай республикын бүхы шахуу аймагуудта самоледууд ниидэнэ. Үнинэй летчик Ахмед Валеев, Юрий Карпов, Борис Рассадин, Дмитрий Тоболин, Александр Корольков, Владимир Хрупнов, Октябрь Бадмацыренов гэгшэд жагсаалда ябалсана.

Правительственна трибунатай зэргэшэн шэнэ колонно харагдаба. Энэ хадаа Улаан-Үдын механизированнэ шэлэй заводой хүдэлмэришэд. Хадуур балта хоёрой дунда Ленин багшын дүрэ, зураг харагдана. Шэлэй заводойхидой бүтээһэн эд хэрэгсэлнүүд оронноймнай олон тоото барилгануудта эльгээгдэнэ. Мүн хариин гүрэнүүдтэ Буряадай шэл эльгээгдэдэг болонхой. Заводой директор А. Р. Болотов, машинно-ванна цехэй машинист А. Н. Ступаков гэгшэд Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Тус заводто олон яһатан ажалладаг. Талмай дээрэ ород, буряад, татар, украин яһатанай түлөөлэгшэдые харанабди.

Судно-заһабарилгын заводой, пристаниин техническэ участогай хүдэлмэришэдэй һүүлээр «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд талмай дээрэ харагдаба. Энэ завод түрүүшын кварталда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Квартальна түсэбөө зуун дүрбэн процентээр дүүргэбэ. Заводой хүдэлмэришэд хүгжэм маршын хүнхинөөн доро хүхюун согтойгоор алхалалдана. Заводой бүтээһэн эд хэрэгсэл ороной олон тоото предприятинуудта эльгээгдэхэһээ гадна, хариин хэдэн гүрэнүүдтэ ошодог байха юм. Һаяхан «Электромашина» завод барилгын шэнэ крануудые бүтээдэг болонхой. Иимэ кранууд арбан тонныи ашаа үргэхэ шадалтай.

Улаан-Үдын ажалшадай Майн һайндэрэй жагсаал таһалданагүй. Правительственна трибунын хажуугаар соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд гарана. Гадна Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, Зүүн-Сибириин культурын, Зүүн-Сибириин технологическа институдуудай студентнэр, багшанар, мүн Советскэ районой олон тоото эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэд омогдорюунаар алхална.

Соведүүдэй талмайда Улаан-Үдын Октябрьска рай...
мнай эгээл залуу рай...
Уужам залуу гуда...
олон дабхар шэнэ гэр...
нөө үеын эрилтэдэ хар...
хи зургаануудай ор...
гуудтай район мүн.

Барилга, барилга...
алишье зүгтэ бари...

Правительственна ...
гоёор шэмэглэгдэһэн ...
тэлнэ. Ленинэй ордент...
сервын комбинадай ту...
набди. Ленинэй дурс...
туг намилзана, Эсэгэ о...
гаалгын Агууехэ дай...
үедэ баатарлигаар ху...
түлөө энэ туг мүнхэд...
ябахыень барюулһан ...
хадаа ССР Союзай Гүр...
тедэй Оборонын туг ...
РСФСР-эй Верховно Со...
зидиумэй, РСФСР-эй ...
нүүдэй Соведэй болон ...
Дурасхаалта тугууд ...
намилзана.

Улаан-Үдын мяханай ...
дай намтарые эндэ ...
үлүү. Түсэбтэ табан жэл...
комбинадай коллектив ...
лэй ноябриин 7-до ...
шиидэнги. Нэгэдэхи кв...
сэбые олонхи цехүү...
дүүргээ. Социалис ...
түрүү зэргэдэ ябадаг ...
рокова, Клавдия Глух...
Умнова, Галина Шит...
комбинадай омогорхо...
үнинэй. Нооһо угаад...
хид талмайда гарана...
залуушуул. В. И. ...
Марксын томо томо ...
баринхай алхална. Дэ...
тариадай хэлбэришэгү...
гэдэлые харуулһан на...
набди.

Спортсменүүд үнг...
циклистнүүд. велос...
зэргэлэн гарана. Хаба...
лиие харуулһан тула ...
басагад ягаан гоё сэсэ...
жэгдэ дээрэ үргэнэ. С...
лай долгилходол гэнэ.

Һүр жабхаланта хү...
гуу аялга зэдэлнэ. Бая...
дуунууд. энеэбхилэл...
амжалтатай ябадаг хү...
энеэдэг. Мүн даа. Соц...
лай Герой Мария П...
үүсхэлые бүгэдөөрэн ...
дэмжэжэ, түсэбтэ та...
болзорһоо урид дүүр...
сэнэ.

Таисия Михайловн...
нагай хүтэлбэрилдэг ...
нөө түрүү зэргэдэ ...
һайндэрые тэдэнэр ам...
угтажа. хахад жэлэй...
дүүргээ. Мүн И. С. П...
Буряадай АССР-эй В...
ведэй депутадай ха...
һайнаар хүдэлнэ.

Май, эб найрамдал...
гал, ажал!...

Правительственна т...
жуугаар Октябрьск...
мелькомбинадай, нэгэ...
лоодохи СМУ-гай, 80...
поездын, трикотажна ...
нариин сэмбын фабрик...
сад предприяти болон ...
гаануудай түлөөлэгш...
дан гарана.

Улаан-Үдын нарин ...
рика бүхы орон дото...
болоһоор үнинэй. Ф...
ман зуу гаран хүдэл...
мунис ажалай удар...
гүүдые мүнөө омогор...
В. И. Ленинэй түрэ...
лэй алдарта ойе угт...
алис мүрысөөндэ бусад...
тинуудые уряалһан ю...
үгэнь хэһэн хэрэгтэй...
гүй. Нэгэдэхи квартал...
фабрикын коллектив ...
тээр дүүргээ. Түсэб...
үгэһэн продукциинь ...
хэдэ мянгаад шэнэ ...
пальтонуудые оёжо б...

«Түсэбтэ табан жэ...
һоо урид!» гэһэн ур...
тэдэнэр дэмы үргэ...
Фабрикын хүдэлмэр...
процентнь хүдэлмэр...
шуулай үдэшын һург...
никумүүдтэ заочноор ...
Сэхыень хэлэхэдэ, зо...
тивэй залуу хүдэлм...
һайнаар ажаллажа...
шье үрдинэ.

* * *

Буряадаймнай ни...
ажалшад Майн һайнд...
страцида эдэбхитэйг...
сажа, бүхы оронууда...
бодолтой ажалшад...
нэгэдэнги байһанаа ха...

М. О...
манай түс...

Е. ЗАХА...
Л. ХАЙД...

БЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ ЭСЭГЭ ОРОНОО АМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ (1941 оной июнь—1945 он)

ЮЙ ИЮНИИН 22-то шис Германи харата р, дай соносхонгүйгөөр идо добтолһон юм. Тин- ороноо хамгаалгын йн эхилээ бэлэй. Совет рти, правительствынгаа Эсэгэ ороноо хамгаал- хүн шэнгээр жагсаа һэн. ры бүхы орон дотор ми- болоо бэлэй. Эхэ ороноо и жагсахаар бэлэн бай- гаа хүдэлмэришэд, кол- болон интеллигенци тэ- нүүд дээрэ мэдүүлһэн йсанние илахын тула ды юумэ хэхэбди гэжэ раад ороной ажалшад партияа. Советскэ пра- а батаар найдуулаа ай эхилһэн түрүүшын тэдэнэр фронт эльгээ- гүйлтатайгаар хэдэн , хэдэн мянгаадаа- ыадуудта ерэдэг бай-

ашис булимтарагшадта жагсаһан совет арадай ин дайе Коммунис пар- ойлоо. Партиин Цен- итет дайсание үй бу- эргэтэ оронойнгоо бүхы лхэ хэмжээ ябуулга- рхойлон хараалаа һэн. ороны Комитет (ГКО) ад, гүрэн доторхи за- рэнэй мэдэлдэ сүм үг- Фронт шадарай обла- партийна, совет орга- та ВКП(б)-гэй ЦК-гай, СНК-гай июниин 29-дэ һшэг дотор, һүүлээрнь рүүлэгшэ И. В. Стали- оной июлиин 3-да ра- лһэн үгэ соо ороноо хэмжээнүүд тодорхой- айгаа.

хилһэнһээ хойшо обла- йна организаци ажал сэрэгэй үеын оршон арүүлжа хубилган эм- . Эмхидхэлэй хүдэлмэ- ческэ агитаци болон бүри бүтэмжэтэй түр- онор болоо бэлэй. Пар- изацинууд армида сэ- хэхэ хүнүүдые татаха, ори унаа, транспортын дые элсүүлхэ хүдэл- зоной бүгэдэ ниитын ралсалые хүтэлбэрил- Ажалшадые интерна- патриотическа сургал р хүмүүжүүлхэ хүдэл- һайжаруулаа. Партий- ацинууд ажахын хэрэ- гдэ эрхилдэг, үйлэдбэ- ри хубаарилгын ба хан- дуудалнуудые шиидхэдэг

енностиин хүдэлмэри убилгаха — хэдэ хэдэн нуудые, зарим цехүү- эсэг, һомо хэрэгсэл бү- охо, централизованно ангалгын хизаарлагдан- элтэй хүдэлмэришэдэй байгаашье һаань, про- үйлэдбэрилэн гарга- уул болон эхэнэрнүүдэй шэнэ хүдэлмэришэдые шэ партийна организа- хухалын шухала зорил- эн болоһон юм.

ын промышленность портые сэрэгэй гурим- ын ябаса ба тэрэниие улха саашанхи зорил- асуудалые ВКП(б)-гэй енум 1941 оной ок- үбшэн хэлсээ. Олон ятинуудай партийна ууд ба захиргаануудай зүбөөр шэнэдхэн ху- адаа, харин хүдэлмэри- инженернүүд, техни- ай патриотизм гаргана ум тэмдэглээ. Ороноо ба гол шухала про- ехээр үйлэдбэрилхэ, транспортын хүдэлмэри ын тула партийна орга- ай бэелүүлхэ тодорхой харааалагдаһан бай-

ЭРИШЭН ангиин по- болон ажалай ехэ эдэб- ашаар шэнэдхэн ху- рхэшээлнүүд дабагдаа ай түрүүшын үдэрнүүд- «Бүхы юумэеэ фронт- илаха хэрэгтэ зо- һон уряа доро стаха- ада хүдэлмэришэд жаг- ябриин һайндэрэй ур- ан мүрысөөн «Ганса лөө бэшэ, мүн фронт- ухэрэйнгөө түлөө ху- лозунг доро хоёр дэлөөн боложо үргэ- э бэлэй. Коммунист- молшууд мүрысэгшэ- эргэдэ ябаа. Тэдэнэр табан зуутан», «мян- он гэхэ гү, али он- бэл, нормоёо 5—10 эдэг байгаа. Анха тү- еско областиин ком- эмхидхэн байгуулһан уушуулай бригада- эр замай транспорт аиска хүдэлөөн 1941 лгэржэ эхилээ һэн. Реуцкиин даадаг уушуулай бригада тороо эгээл түрүү- до фронтовой брига- эргэдэ хүртөө һэн. огой 150 паровоз- 9-ниинь лунинска зэ бэлэй.

о заводой барилга. алгада оруулха хэ- хэ, хүдэлжэ байһан удта оборонно про- рилгые һайжаруул- астной партийна ор- анхаралаа хандуул- ВКП(б)-гэй обком, рком, эхин органи- предприяти, цехүү- налтада абажа, тэн- нууд ба комсомол- эдэг, тэдэниие мэр- лмэришэд, инженер- үүдээр бүридүүлдэг, шэб шэнэ түхэрэлгэ болон инструментнүүдээр, хоморшог материалнууд ба шухала хэрэгтэй түүхэй эдээр хангадаг байгаа. 1942 оной эхин багта баригдажа байһан авиационно завод ороноо хамгаалха продукци гаргажа эхилээ һэн. ПВЗ-дэ хоёр шэнэ цех байгуулагдаһан, хэдэ хэдэн цехүүд буу зэбсэг, һомо хэрэгсэл бүтээхээр таарууладаһан юм. Эдэнь жэлэй эсэс багта заводой гаргадаг бүхы продукциин 24,6 процентые үгэдэг болоо һэн. Оньһожоруулагдамал шэлэй заводто, «Лесосудомашстрой» заводто, модоной заводто, бусад зарим предприятинуудта ороноо хамгаалха продукци бүтээгдэдэг болоһон байгаа.

Улаан-Үдэдэ нүүлгэгдэн асарагдаһан Менжинскиин нэрэмжэтэ авиационно заводой цехүүд, Москвагай оборонно нэгэ заводой тусхай мэргэжэлтэй цех, тэрэшэлэн Хойто-Байгалай аймагта нүүжэ ерэһэн загаһанай консервын завод партиин обкомой хүтэлбэри доро эмхитэй гуримтайгаар угтагдан түбхинүүлэгдэһэн, ашаглалгада оруулагдаһан юм.

Түмэр замай транспортые шэнэдхэн хубилгахын тула партийна организацинууд горитой хүдэлмэри хээ. Зам дээрэхи хүдэлмэриие, локомотив, вагонуудай забаһарые, ороноо хамгаалгын ашаанай болон сэрэгэй маршрудуудай ябасые өөһэдынгөө хиналтада абаа һэн. 1941 оной эсэс багта түмэр замай. уһан замай транспорт дээрэ политотделнүүд байгуулагдаад, хүдэлжэ эхилһэн юм.

ПАРТИИН ОБКОМ, горком болон райкомууд, эхин парторганизацинууд һайтар арьбалха, алмаха хэрэгтэ предприятинуудай коллективүүдые элсүүлээ. «Али бүхы талаар алмаха гээшэ сэрэгэй үеын хуули» гэһэн лозунг дэлгэрээ һэн.

Армида абтаһан мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, инженер, техникүүдэй орондо хүдэлхөөр хүнүүдые бэлдэхэ, эхэнэрнүүд болон эдир хүбүүд, басагадые бэлдэжэ, предприятинуудаа хүдэлмэриин хүсөөр хангаха орёо зорилгые партийна организацинууд шиидхэһэн байна. Комсомолой областной организаци басагадай дундаһаа 500 токарь, слесарьнүүдые бэлдэхэ уялга абаһан юм. Фронт ошоһон эсэгэ, аха дүүнэр болон хани нүхэдэйнгөө орондо станогуудай дэргэдэ тэдэнэй һамгад, эгэшэ дүүнэр болон басагадынь, тэрэшэлэн эдир хүбүүд, басагад, ажалай резервын һургуулинуудай һурагшад жагсаһан байгаа. Пенсидэ гараһан үнинэй, хэдэн олон жэлдэ хүдэлһэн хүдэлмэришэд һөөргөө үйлэдбэридэ ерэжэ ажаллаа һэн. Дайнай эхилһэнһээ хойшо 10 һарын үнгэрөөд байхада, республикын 11 лэ предприятида 8500 шэнэ хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо 7650 эхэнэр, ажалай резервын һургуулинуудые дүүргэһэн 2146 хүбүүд, басагад хүдэлмэрилхэеэ ороо бэлэй. Предприятинуудта ерэһэн шэнэ хүнүүдэй дунда үйлэдбэриин һуралсал эмхидхэгдэдэг, хуушанай хүдэлмэришэдые хоёрдохи мэргэжэлдэ һургадаг байгаа. Хүдэлмэриин хүсэнэй дуталдадаг дээрэһээ үлэһэн ба һая ажалда ороһон хүдэлмэришэд үргэлжэ хоёр-гурбан халаанда хүдэлдэг, ехэ түгшүүрилтэй болоһон үедэнь — үсөөн бэшэ ушарта бүхэли сүүдхээр хүдэлдэг һэн.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөн түйлай ехэ үүргэ дүүргээ. 1941 оной ноябрьда промышленностиин ба транспортын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 80 процент шахуунь социалис мүрысөөндэ хабааданхай байһан. Агууехэ Октябриин 24 жэлэй ойе һайндэрлэһэн, Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые үй бута сохиһон ушар хүдэлмэришэдые бүри ехээр зоригжуулаа. Промышленностиин ба транспортын предприятинуудай коллективүүд бэрхэшээлнүүдые амжалтатайгаар дабажа, жэлэйнгээ түсэб 8,4 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн байха. Илангаяа авиазаводой, Зэдын комбинадай, ПВЗ-гэй, мяханай комбинадай, оньһожоруулагдамал шэлэй заводой ба бусад предприятинуудай коллективүүд шалгаран гараа.

Предприятинуудта залуушуулай, эдир хүбүүд, басагадай олошорходо, комсомолой организацинуудай үүргэ дээшэлээ һэн. Партиин обкомой 1942 оной февральда болоһон пленум комсомолой организациин ажал ябуулга, тэрэнэй бэелүүлхэ ойрын зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, үйлэдбэридэ ба социалис мүрысөөндэ залуушуулые хабаадуулгаар хэһэн горитой хүдэлмэриинь тэмдэглэһэн байна. Республикын ажалшадай абаһан уялгануудаа хэр дүүргэжэ байһыень, парторганизацинуудай саашанхи зорилгонуудые тэрэ пленум хаража үзэһэн юм.

1942 оной эхинһээ партийна организацинууд ороноо хамгаалха продукци ехээр үйлэдбэрилгэдэ, нютагай түүхэй эд хэрэглэн, эдеэ хоолой ба хүнгэн промышленностиие, предприятинуудай дэргэдэхи хамһабариин ажахые хүгжөөлгэдэ, предприятинуудые хүдэлмэриин хүсөөр хангалгада, коллективүүдтэ социалис мүрысөө улам хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулһан байгаа. Сэрэгэй үеын оршон байдалда нилээд орёо, бэрхэшээлтэй асуудалнууд амжалтатайгаар шиидхэгдэһэн юм. 1942 оной зунай эхин багта республикын промышленностиин ба транспортын хүдэлмэриие шэнэдхэн хубилгалга гол түлэб дүүргэгдөө һэн.

Дайнһаа уламжалан хүдөө ажахыда түйлай ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоо бэлэй. Ажал хэхэ шадалтай колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, механизаторнуудай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй тоо эли бодо хороһон. Автомашинанууд, тракторнууд, мори унаа сэрэгтэ татагдаһан байгаа. Запасной частьнууд, түлишэ ба түрхихэ тоһон багаар үгтэдэг болоһон.

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА шэнэ гуримаар хүтэлбэрилхэ, эдэ бэрхэшээлнүүдые дабаха хэрэгтэ хүдөөгэй ажалшадые элсүүлхэ хэмжээнүүдые партийна организацинууд абаһан байна. Хүдөөдэ эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ МТС-үүдэй, совхозуудай политотделнүүд шухала үүргэ дүүргээ. Партийна организацинуудай ба политотделнүүдэй хүтэлбэри доро 2259 тракторист бэлдэгдэһэн юм. Тэдэнэй гурбанай хоёр хубинь эхэнэрнүүд байгаа. Тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудай хуушарһан частьнуудые һэльбэн шэнэлхэ, тэдэниие хэрэглэхэ ябадал эмхидхэгдээ һэн. Ажал хүдэлмэридэ сарнууд, адууһаа барһан морид олоор хэрэглэгдэдэг болоо бэлэй.

Горитой бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоошье һаань, дайнай түрүүшын жэлэй хуряалгын хүдэлмэри, хүдөө ажахын продуктнуудые тушаалга хаһа саг соогоо дүүргэгдэһэн юм. Республикын колхоз. совхозууд бүхы продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтээ сүм тоосоод, түсэбһөө гадуур мяха, һү, ороохо тарияа тушааһан.

1942 ондо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ бүри орёо, бэрхэшээлтэй зорилгонууд табигдаа бэлэй. Ажал хэхээр хүнүүд, механизаторнууд, мүн автомашинанууд, тракторнууд, мори унаа хорожо, запасной частьнууд абтахаяа болингтожо байгаа. Тиигэбэшье хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха шухала байһан.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дадалтай болоходонь, эрдэм мэргэжэл шудалхадань хүдөө ажахын үйлэдбэриин залуу хүтэлбэрилэгшэдтэ партийна организацинууд туһалдаг байгаа. Кадрнуудые шалэн томилхо, дэбжүүлхэ ба хүмүүжүүлхэ асуудал партиин обкомой болон райкомуудай пленумүүд дээрэ 1942 оной июльдэ зүбшэн хэлсэгдээ. Колхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалтадта зорюулагдажа курсанууд ба семинарнууд үнгэргэгдөө һэн.

Хүдэлмэриин хүсэнэй, мэргэжэлтэдэй дуталдаһанһаа уламжалһан бэрхэшээлнүүдые дабан гараха хэрэгтэ республикын хүдэлмэришэн анги, городой партийна организацинууд ехэ туһа хүргөө. Парти, правительствын тогтоолой үндэһөөр 1941 онһоо эхилжэ городой хүн зониие хүдөө ажахын хүдэлмэридэ һургалга эхилээ. 1942 оной ургаса хуряалгада городой 23,6 мянга гаран хүнүүд хабаадалсаа һэн. Хүдөө ажахынгаа техникэ заһабарилхадань промышленностиин ба транспортын предприятинуудай коллективүүд запасной частьнуудые, мэргэжэлтэй хүнүүдые эльгээжэ туһалдаг байгаа. 1942 оной хабар болотор тракторнуудай 2 мянга шахуу ондо ондоо запасной частьнууд, детальнууд нютаг дээрээ бүтээгдэһэн, һэльбэн шэнэлэгдэһэн юм.

Социалис мүрысөөндэ олохон колхознигууд, механизаторнууд шалгаржа гараһан. Басагад-трактористнуудай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоод, Ехэ-Хүдэрииин МТС-эй трактористнар Д. Унагаева, П. Баталова, П. Унагаева, фронтовой гэжэ нэрлүүлһэн Шэнэ-Бэрээнэй МТС-эй эхэнэр комсомолшуудай тракторна бригада эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаа һэн. Гектар бүриин 45 центнер ороохо тарияа абаһан Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн С. К. Киселев, артелиингээ бусад звенонуудһаа 10 дахин ехэ хартаабха гектар бүриһөө хуряаһан XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Л. П. Шурыгина гэгшэд ажалдаа ёһотой баатаршалга гаргаа бэлэй.

Республикын колхозно тарияашад 1942 ондо ороохото ургамалнуудай таригдын талмайе 13,4 процент, овощой—26,5, хартаабхын—16,1 процент үргэдхэһэн юм. Горитой талмай дээрэ анха түрүүшынхеэ тамхин, сахарай свёкло таригдаа һэн. Предприятинуудай хамһабарин ажахы, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай хамтын, мүн хубиин огородууд нилээд үргэдхэгдөө.

Республика дотор адууһа малай тоо толгойн үсөөрһэнэй шалтагаан ойлгостой ааб даа. Олохон аймагууд, колхозууд ниитын мал ажал хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэлгээр муу бэшэ үрэ дүн түйлаһан байгаа, зариманиинь адууһа малайнгаа тооее эли бодо олошоруулһан юм. (Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозууд ба бусад).

1942 ондо хүдөө ажахые хүгжөөлгөөр түйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө республикын 286 колхозник «Хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнагдаа юм.

Республикын колхозууд 1942 ондо уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые тушаалгаар болзорһоонь урид тоосоо һэн. Энээнэй урда тээхи бүхы жэлнүүдтэ орходоо нилээд ехэ продукци гүрэндэ тушаагдаа бэлэй.

ЛЕНИНЭЙ БАЙГУУЛҺАН партида совет арадай ямар ехээр этигэдэг найдадаг байһые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хүшэр хүндэ туршалганууд гэршэлэн харуулаа. Ажалшадай эрхим түлөөлэгшэд Коммунис партида ородог байгаа. Дайнай эхинһээ хойшо 1943 оной март хүрэтэр областной партийна организациһаа 5128 коммунист гэхэ гү, али бүхы гэшүүдэй 49 процентнь армида ошоһон юм. Харин Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Сэлэнгын организацинуудһаа — хахадһаа олонхинь армида ошоһон байгаа. Тиихэтэй хамта областной партийна организаци өөрынгөө зэргэдэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые абадаг байһан. Энэл үе соо партиин гэшүүндэ кандидадаар 3343 хүн, гэшүүнээр — 2 мянга шахуу хүнүүд абтаһан байха. Эдэ абтагшадай горитой хубинь эхэнэрнүүд байгаа. Тиин парторганизациин 23 процентнь эхэнэрнүүд байһан аад, 31 процент хүрэтэрөө нэмээ һэн.

Партийна организацинууд ажахын асуудалнуудые эрхилдэг, ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Зүгөөр хэдэ хэдэн районно организацинуудта партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри һуларһан юм. Тиимэ байдал һайжаруулха хэмжээнүүдые 1942 оной январьда партиин райкомуудай эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудые даагшанарай зүблөөн зүбшэн хэлсээ бэлэй. Обкомой бюро тэрэнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, парти доторой хүдэлмэри һайжаруулха зорилготой һанамжа дурадхалнуудые баталаа һэн.

Партиин райкомуудай хоёрдохи секретарьнарай, МТС-үүд ба совхозуудай политотделэй начальнигуудай орлогшонорой хабаадалгатайгаар райкомуудай эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудые даагшадай зүблөөе партиин обком дахинаа 1942 оной декабрьда зарлаһан юм. Энэ зүблөөн парти доторой ба партийно-политическэ хүдэлмэриин олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

1942 ондо арадай ажахын ямараар хүдэлһэнэй дүнгүүд партиин обкомой 1943 оной январиин пленум дээрэ гаргагдаад, 1943 ондо партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэһэн. Ажахын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ зорюулан, партийно-политическэ хүдэлмэрее улам һайжаруулхыень пленум партийна организацинуудые уялгалаа һэн.

Дайнай үеын орёо хүндэ байдалай тохёолдоошье һаань, партийна организацинуудта тоосоо ба һунгалтые болзортонь үнгэргэхэ гэһэн заабари ВКП(б)-гэй Центральна Комитет үгэһэн юм. 1943 оной хабар олонхи эхин парторганизацинууд [illegible]

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронтнуудта Улаан Армиин түйлаһан амжалтанууд республикын ажалшадые ажалай баатаршалгада зоригжуулаа. Партийна организацинуудай хүтэлбэри доро гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, түсэбһөө гадуур продукци үгэһэнэй ашаар Верховно Главнокомандалагшын онсо жаса байгуулхын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрһэн юм.

СОВЕТ БУРЯАД ОРОНОЙ ажалшад республикынгаа түүхэдэ хорин жэлэй ойе 1943 ондо эрхимээр угтаа һэн.

Паровозо-вагонно заводой коллектив гүрэнэй түсэб ба абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээд, Зам харилсаанай Арадай Комиссариадай дамжуулгын Улаан туг, һүүлээрнь Гүрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан туг абаа бэлэй.

Эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үдэр бүри ябуулһанай ашаар мяха-консервын комбинадай партийна организаци коллективээ ажалай баатаршалгада элсүүлһэн юм. Коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табижа, үйлэдбэриин али бүхы участогуудта нүлөөлдэг байгаа. Залуу хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдадаг һэн. Тэдэнэр бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 70 процентнь болодог байһан. Коммунистнууд ба комсомолшууд ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг, бусад хүдэлмэришэдые зоригжуулан дахуулдаг һэн. 400 гаран эдир хүбүүд, басагад ударнигууд болоһон, залуушуулай 16 бригада фронтовой ёһоор хүдэлдэг байгаа. Правительствын даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэһэнэй түлөө комбинадай олон хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа. Ажалдаа баатаршалга гаргаһанайнь түлөө комбинадай коллективтэ Гүрэнэй Оборонын Комитедэй Улаан туг саг үргэлжэ хадагалжа байхаар барюулагдаа һэн.

Мяха-консервын комбинадай, нютагай промышленностиин предприятинуудай, судна заһабарилгын заводой коллективүүд болон бусад Верховно Главнокомандалагшын онсо жасада түсэбһөө гадуур горитой хэмжээнэй продукци оруулһан юм.

Областной партийна организаци Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ ой модоной промышленностьдо горитой анхарал хандуулаа. Республикамнай фронтые модоор хангадаг, Дунда Азиин ба ороной түбэй областьнуудай предприятинуудта модо эльгээдэг байһан. Саг зуура эзэмдэгдээд сүлөөлэгдэһэн районуудай арадай ажахые һэргээн бодхоохын тулада, илангаяа Донбассай шахтануудта ехэ модон эльгээгдэдэг байгаа.

Партийна, совет органууд эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин, нютагай ба кооперативна промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилго шиидхэгшэ һэн. Дайнай үедэ арадай хэрэглэлэй эд бараа нютаг дээрээ ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гээшэ шухала байгаа.

1942—1944 онуудта загаһанай промышленность нилээд хүгжөөгдөө. Эдэ жэлнүүдтэ загаһа барилга нэгэ хахад дахинһаа ехээр, загаһанай консервэ үйлэдбэрилгэ хоёр дахин нэмэһэн юм. Ажалдаа ехэ амжалта түйлаһанайнгаа түлөө загаһанай промышленностиин бүлэг түрүүшүүл СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Нютагтахи гүрэнэй ба кооперативна промышленностиин предприятинууд армиин, мүн улад зоной эрилтэнүүдые хангахын тула гар үзүүрэй шухала хэрэгсэлнүүдые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилдэг болоо һэн. 1945 ондо нютагай гүрэнэй промышленностиин гаргаһан бүхы продукцинь 1940 оной хэмжээе 87,5 процентээр, харин кооперативна промышленностинхи — 42,1 процентээр үлүүлһэн юм.

Бүхыдөө республикын гүрэнэй промышленность фронтын ба арадай ажахын хэрэглэмжэдэ зорюулан продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг байгаа. 1944 ондо томо промышленностиин бүхы продукцинь дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе 18 процентээр үлүүлээ һэн. 1944 оной эсэс багһаа республикын промышленностиин шэнэдхэн хубилгагдажа эхилээ. Тиигэжэ амгалан сагай продукци бүтээлгэдэ дараалан оруулагдаа. Зарим предприятинуудта үйлэдбэриин дахин бэлдэлгэ болгогдоо бэлэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ колхозуудай, МТС-үүд ба совхозуудай партийна организацинуудай бэелүүлдэг үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ [illegible] 1943 оной эсэдэ обкомой пленум дээрэ колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулганууд тухай партийна организацинуудай зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ һэн. 1944 оной мартда обкомой пленум колхозуудай ба МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудал хаража үзэһэн байна.

Дайнай түрүүшын жэлдэ коммунистнуудай армида ошоһонтой дашарамдуулан, хүдөөдэхи коммунистнуудай ба партийна эхин организацинуудай тоо эрид хороо бэлэй. Эхэ орондомнай хэсүү шэрүүн сагай тохёолдоод байхада, хүдөөгэй эрхим хүнүүд партида ороһон. Хоёр жэлэй турша соо 1300 гаран колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд партида абтаа. 1943 оной эсэс багта 238 колхозой, 25 хүдөөгэй территориальна парторганизаци кандидадуудай 42 бүлэг бии байгаа.

ОЛОХОН ПАРТИЙНА эхин организацинууд ажал хэрэгээ мэдэжэ, колхозууд ба МТС-үүдэй ажахын хэрэгые хүтэлбэрилдэг һэн. Сэлэнгын аймагай Тельманэй, Сталинай нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай Крупскаягай нэрэмжэтэ ба «Ким», Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, Зэдын аймагай «Заветы Ильича», «Галын очи» колхозуудай, Саянтын ба Хэжэнгын МТС-үүдэй партийна организацинууд үргэн ниитэ зоной дайшалхы эмхидхэлшэнь байһан.

1943 ондо Буряадай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд дайнай бүхы жэлнүүдэйхиһээ үлэмжэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа бэлэй. Колхозууд бүхы зүйлнүүдые тушаалгаар гүрэнтээ сүм тоосоод, ороноо хамгаалгын жасада нилээд ехэ хэмжээтэй продукци тушаагаа һэн.

Дайнһаа уламжалһан бэрхэшээлнүүд республикын хүдөө ажахыда илангаяа хүндөөр үзэгдөө һэн. Хүдэлмэриин хүсэн, механизмууд, мори унаа 1944 ондо улам хороһон юм. Тэрэ жэлдэ сагайшье уларил тон таагүй байгаа.

Бүри ехэ болоһон бэрхэшээлнүүдые дабан гарахын тула, мүн арми ба арадай ажахыда эльгээгдэдэг эдеэ хоолой, түүхэй эдэй бага болохогүйнь тула колхозуудта, совхозууд ба МТС-үүдтэ бии байгаа хүсэ болон арга нөөсэнүүдые хэрэглэлгэдэ партийна организацинууд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлдэг байгаа. Партиин обком, горком ба райкомууд хүдөөгэй ажалшадта промышленна предприятинуудай, хүдэлмэршэн ангиин туһалха ябадал эмхидхэдэг һэн. Республикын промышленна предприятинууд тракторнуудай, хүдөө ажахын бусад машинануудай запасной частьнууд, детальнуудые һураггүй ехээр бүтээдэг, һэльбэн шэнэлдэг болоо һэн. МТС-үүд, колхозуудта һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд эльгээгдэдэг байгаа. Механизаторнуудые бэлдэхэдэнь тэдээндэ предприятинууд туһалдаг байһан юм.

Хүдөөгэй залуушуулай ажабайдалда комсомолой организацинуудай нүлөөлдэг үүргэ дээшэлүүлхэ гэжэ партийна организацинууд оролдодог байгаа. Комсомолые хүтэлбэрилхэ талаар парторганизацинуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые 1943 оной декабрьда зүбшэн хэлсэһэн обкомой пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, партиин райкомууд, эхин парторганизацинууд комсомолшуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо һэн. Колхозуудай тарялан, мал ажалай фермэнүүд дээрэ хэдэн зуугаад комсомол-залуушуулай бригада, звенонууд ажалдаа баатаршалгын гайхамшаг жэшээ харуулдаг байгаа. Саянтын МТС-эй Дымбрыловай, Ехэ-Хүдэриин МТС-эй Дамбаевай, Түнхэнэй МТС-эй Малановай даадаг залуушуулай бригаданууд илангаяа шалгараа бэлэй.

Колхозно тарияашадай патриотическа урма зоригжолой, эсэшэ сусашагүй ажалай ашаар хүшэр хүндэ 1944 ондошье республикамнай ороохо тарияанһаа гадна, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялгануудаа дүүргээ һэн. 1945 оной тоодо оруулан, колхозууд горитой продукт тушааһан юм.

СССР-эй правительство «Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол 1944 оной августда абаа һэн. Советскэ правительство хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэдэнь республикадамнай ехэ туһаламжа үзүүлээ.

«ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой хүдэлмэри тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гай 1945 оной февралиин 3-най тогтоол республикын арадай ажахые партийна организациин улам һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо хэрэгтэнь горитой үүргэ дүүргээ. Тэрэ тогтоол соо обкомой хүдэлмэридэхи ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн, парторганизациин бэелүүлхэ саашанхи зорилгонууд тодорхойлогдоһон байгаа.

ЭСЭГЭ ОРОНОО хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, ехэнхидээ эхэнэрнүүд, эдир хүбүүд, басагад ба үбгэд, хүгшэд арад зоной үмэнэхи, Эхэ ороной үмэнэхи уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ бэлэй. Колхозно тарияашад ёһотойл патриотизм гаргажа, хорото муухай дайсание илахын ашаа туһада эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаа. Колхозно байгуулалта дайнай хатуу шанга туршалгые дабажа гараа, хүсэн түгэс, булигдашагүй байһанаа батаалан харуулаа.

Хүдэлмэришэн ангитай, колхозно тарияашадтай хамта Буряадай совет интеллигенци немец-фашис булимтарагшадые үй бута сохихо хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ зорюулаа. Гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын, литература ба искусствын, эрдэм наукын ба соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд зэбүүн муухай дайсантай тулалдаһан ниитэ тэмсэлдэ өөһэдынгөө ажалаар хубитаяа оруулаа юм.

Парти, правительство республикын ажалшадай түйлаһан амжалтануудые үндэрөөр сэгнээ. 83 мянга гаран хүнүүд «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяатайгаар ажаллаһанай түлөө» медаляар шагнагдаа.

Бурят-Монголой АССР-эй ажалшад ороноо хамгаалгын жасада, самолёдууд, танкнууд ба бусад буу зэбсэг бүтээлгэдэ өөһэдынгөө нөөсэһөө горитой ехэ мүнгэ зөөри үргэһэн юм. Бүхы дээрээ 87 миллион шахуу түхэриг мүнгэн оруулагдаа һэн. Фронт дээрэ дайлалдагшадта зорюулан, дулаан хубсаһа, бэлэгүүдые олоор суглуулаа бэлэй. Предприятинуудай, колхозуудай коллективүүд, республикын ажалшад немец-фашис булимтарагшадһаа сүлөөлэгдэһэн районуудта бага бэшэ туһа хүргөө. Дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаан эли тодоор харагдаһан байна.

Дайнай бүхы жэлнүүдтэ областной партийна организаци армида резерв бэлдэхэ тухайда саг үргэлжэ һанаагаа табидаг байһан. Партийна организацинуудай хүтэлбэри доро улад зоной бүгэдэ ниитын сэрэгэй һуралсал эмхидхэгдэдэг, элдэб түрэлэй сэрэгүүдтэ шухала мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг байгаа.

Партийна организаци хэдэн мянгаад коммунистнуудые, бүхы гэшүүдэйнгээ хахадһаань олые армида эльгээгээ һэн. Областной партийна организациин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд Д. Ц. Цыремпилон, М. М. Сыденов, А. В. Башинов, П. Ш. Будажапов, Ч-Д. Доржиев, Н. И. Зимин, В. Н. Новолоцкий, Ц. О. Очиров, Ф. Е. Писарев, Ж. Д. Сампилон, В. А. Сахьянов, И. И. Точилов, М. Г. Тюков, М. М. Черных болон бусад дайлалдажа байгаа армида партийно-политическэ харюусалгатай хүдэлмэридэ ябажа, Эхэ ороной түлөө дайн байлдаануудта шалгараһан юм.

Буряад ороной хүбүүд, басагад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүхы фронтнуудта баатарлигаар дайлалдаа. Тэдэнэр Брестын хэрэм хамгаалагшадай дунда, Москва, Ленинград ба Сталинградые хамгаалагшадай дунда, фашис бузарнуудһаа совет арюун нангин газар дайдаяа сэбэрлэгшэдэй, Европын арадуудта эрхэ сүлөө олгогшодой дунда ябалсаа. Сержант-артиллерист П. И. Банновай, генерал И. В. Балдыновай, снайпер Ж. Тулаевай, бригадын инженерна албанай начальник капитан Д. Ж. Жанаевай, взводой командир С. Н. Орешковэй ба бригадын командир полковник И. Б. Борсоевой — Советскэ Союзай Геройнууд болоһон нютагаймнай бүхы 32 хүбүүдэй баатар габьяа залиршагүй алдар солоор мүнхэрэнхэй. Дайн байлдаануудта баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө 5 сэрэгшэ «Алдар» гэжэ орденой дүүрэн кавалернууд болонхой. Социалис Эсэгэ ороноо хамгаалхадаа эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө Буряад ороной 35 мянга үлүүтэй сэрэгшэд Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагданхай.

Дайнай жэлнүүдтэ областной партийна организаци Буряад оронойнгоо ажалшадые дайшалхы ёһоор хүтэлбэрилөө.

Үшөө олон асуудал сэхэ шиидхэхэ, ажахын ябуулгын бүри ехэ болоод байһан бэрхэтэй оршон байдалда партиин обком, горком ба райкомууд парти доторой хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулаа. Дайнай һүүл багта партийна организаци тоогойнгоо талаар ургажа, 911 эхин парторганизацида бүридэһэн 12,6 мянга гаран коммунистнуудтай болоһон байгаа. Партийно-политическэ, ажахын шухала али бүхы асуудалнууд партийна комитедүүдэй пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг һэн. Партиин обком, тэрэнэй секретарьнар С. Д. Игнатьев, А. У. Хахалов, Б. Л. Лобсанов, Г. А. Баландин, Б. С. Санжиев, А. И. Хворостухин, В. М. Кучеров, республикын Совнаркомой Түрүүлэгшэ С. М. Иванов, БМАССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. А. Цыденова ба обкомой бусад гэшүүд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байһан.

Партиин обкомдо, горкомдо П. С. Леликов, М. З. Брауде, П. И. Татьянин, К. Т. Барабанов, М. М. Могнонов, А. У. Модогоев, И. И. Логушкин, К. Н. Языков болон бусад харюусалгатай тушаалнуудые даадаг байгаа.

Нютагуудтахи предприятинуудай, колхозууд совхозуудай, организацинууд ба эмхи зургаануудай ажал ябуулгые хүтэлбэрилхэ бүхы хүдэлмэри партиин райкомуудаар залан эмхидхэгдэдэг байһан юм.

Дайнай жэлнүүдтэ партиин райкомуудай нэгэдэхи секретарьнуудаар И. Б. Будаев, П. Б. Будаев, Д. Д. Баханова, П. С. Борисов, В. И. Дубровский, Д. Ж. Жалсабон, М. И. Ильичев, Т. Е. Карпова, А. Т. Константинов, И. Н. Мирошниченко, Л. П. Сабуров, Д. С. Санжимитыпов, Р. С. Сафронов, В. Р. Филиппов, М. Ф. Фролов, А. Х. Хамаганов, С. С. Чупиков болон бусад хүдэлөө.

Коммунистнууд тылдэшье, фронт дээрэшье хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг һэн.

Фашис Германиие, империалис Японие даража, совет арадай түйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн дүүрээ һэн. Советскэ Союзай Коммунис парти совет арадай илалтые эмхидхэһэн, үүсхэн зоригжуулһан байна.

Б. М. МИТУПОВ,
Г. Л. САНЖИЕВ,
Н. К. ЗОЛОТОЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидадууд.

Москва. М. Б. Грековэй нэрэмжэтэ студиин сэрэгэй уран зураашад мүнөө «В. И. Ленин ба зэбсэгтэ хүсэнүүд» гэһэн гол темэ дээрэ хүдэлмэрилжэ байна. **Зураг дээрэ:** уран зурааша И. В. Бордачевой бүтээһэн зураг дээрэ В. И. Ленинэй М. В. Фрунзетай хөөрэлдэжэ байһаниинь харуулагдана. Уран зурааша энэ зурагаа «Улаан Армиин хуби заяан тухай» гэжэ нэрлэһэн байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЙН 5-ДА— ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХЭБЛЭЛ

Советскэ Союз ном дэбтэр тон олоор гаргадаг гүрэн болоно. Дүрбэн ном бүхэнэй нэгэниинь Совет орондо хэблэгдэһэн ном байдаг.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи хэблэлэй комитедэй мэдээнэй ёһоор, 1968 ондо 1 миллиард 330 миллион үлүүтэй хэһэг тиражтайгаар орон дотор 75699 ном ба брошюра хэблэн гаргагдаа. Эдэ номууд Советскэ Союзай арадуудай 61 ондоо хэлэн дээрэ, харин оронуудай арадуудай 38 ондоо хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаһан байха юм.

В. И. Ленинэй зохёолнуудта совет хүнүүд угаа ехээр һонирходог. 1968 ондо вождиин зохёолнууд 8,6 миллион хэһэг тиражтайгаар 182 дахин хэблэн гаргагдаа. Агуухэ Октябрьһаа хойшо В. И. Ленинэй зохёолнууд хамта дээрээ 348 миллион тиражтайгаар 100 ондоо хэлэн дээрэ барлан гаргагдаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой хүрэтэр тэрэнэй зохёолнуудай табадахи суглуулбариин нэмэлтэ тираж гаргагдаха юм.

Наука ба техникын талаар номууд — научно-техническэ дэбжэлтын толи болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 27 мянган ондо ондоо нэрэтэй иимэ номууд 145,4 миллион хэһэг тиражтайгаар хэблэн гаргагдаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ажалшадта зорюулагдажа, 33 миллион үлүүтэй хэһэг тиражтай 5258 ном ба брошюра хэблэн гаргагдаһан байна.

Һүүлшын табан жэлэй турша соо һуралсалай литература эгээн лэ олоор гаргагдадаг болоо. СССР-эй ба харин оронуудай арадуудай 67 хэлэн дээрэ иимэ номууд нёдондо гаргагдаһан байха юм.

Совет болон харин уран зохёолшодой номууд олон тиражтайгаар гаргагдадаг. Уран һайханай литературын 5043 зохёол 173,1 миллион хэһэг тиражтайгаар нёдондо хэблэн гаргагдаа. Аха дүү совет республиканудай, социалис оронуудай уран зохёолшодой, Европын, Азиин, Америкын, Австралиин уран зохёолшодой номуудые манай ороной бүхы арадууд уншадаг болоо.

Хүүгэдэй литературын тираж олон болоно. Урда жэлэйхитэйнь сасуулбал, иимэ литературын тираж нёдондо жэлдэ 27 процентээр олон болоо. Эдир уншагшадта зорюулагдажа, хамта дээрээ 267 миллион тиражтай 2558 ном гаргагдаа.

Газетэ, журнал манай орондо үргэнөөр хэблэн гаргагдана. 1968 ондо хамта дээрээ 125,5 миллион хэһэг тиражтайгаар 7307 (колхозойхиэгүйгөөр) газетэ 65 хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаһан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 135,8 миллион хэһэг тиражтай 5109 журнал ба бюллетень хэблэн гаргагдаа, тэдэнэй жэлэй тираж 2,4 миллиард шахуу хэһэг болоно. Жэлэй турша соо 24 шэнэ журнал гарадаг болоо. Журналай түхэлтэй хэблэл СССР-эй арадуудай 45, дэлхэйн 17 ондоо хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаһан байна.

Һаяшаг минии Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй заводоуправлениин конструкторска бюродо ороходомни «За технику» гэжэ ханын газетын редколлегиин гэшүүд, нэрлэхэдэ, В. В. Шишкина, И. Н. Сизых, Н. И. Игошина, редактор Б. В. Хованский гэгшэд Майн 1-нэй һайндэрэй номер бэлдэжэ сүлөөгүй байбад. Редколлегиин энэ шэнэ состав хүдэлжэ эхилһээр тиимэшье үни болоогүй. Эдээнһээ урда ажаллаһан редколлегиин газетэеэ удха түгэлдэрөөр, уран гоёор шэмэглэн гаргадаг байһаниень заводой хүдэлмэришэд һайса мэдэдэг. Тиимэһээ эдэнэр нүхэдэйнгөө хэжэ байһан ажал хэрэгые саашадань һайнаар үргэлжэлүүлжэ, коллективэйнгээ социалис уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһаниие, һуралсал, конструкторнуудай хүшэр хүдэлмэри болон бэшэшье һонинуудые ханынгаа газетэдэ саг [...] гаргажа байдаг.

В. И. Ленинэй түрэһөөр [...] жэлэй ойдо зорюулжа, [...] гой хүдэлмэрилэгшэдэй [...] байһан ажалай амжалтан[...] шаа газетэдэ бэшэгдэ[...] һээ газетынь шэнэ номер [...] һонирхожо уншагдана.

Е. ЗАХА[...]
Авторай [...]

ҮНИНЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ

Феодосия Старикова Улаан-Үдын полиграфическа комбинадай эгээл үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Энэ нүхэрнай 1932 оной намар үзэг холбогшоор хүдэлхэеэ ороһон. Уданшьегүй түрүүшын

линотип машинын тодхогдомсоор линотиписткээр ажаллажа эхилһэн намтартай.

— Минии эндэ ерэхэдэмни линотип машина үгы байһанаа, һүүлдэнь түрүүшын хоёр машина асарагдажа тодхогдоо һэн. Тэрэнэй нэгэндэнь би, нүгөөдэдэнь Ольга Николаевна Губанова ажаллажа эхилээ бэлэйбди. Тиихэдэ цехнай уйтахан, харанхы таһалга байдаг һэн. Харин мүнөө хэды шэнээн уужам һаруул болоо гээшэб. Линотипна цехнай ёһотойл ехэ цех болонхой. Эндэмнай нэгэ доро арба гаран линотип, мүн ондоошье маркын машина, станогууд хүдэлнэ,— гээд Феодосия Старикова урма баяртайгаар хөөрэнэ.

Үнгэрһэн олон жэлнүүдтэ нүхэр Стариковагай үгэ болгон холбоһон үзэгүүдые тооложо барахын аргагүй. Үдэр бүхэндэ хэдэн арбаад мянган хэһэг газетэнүүд тус типографида хэблэгдэнэб, тэдэнэй хуудаһануудта толилогдоһон статья, корреспонденцинүүд Феодосия Константиновна, тэрээнтэй сут хүдэлдэг нүхэдэйнь гараар линотип машинада үгэ болгон холбогдожо, манай газетын уншагшадта хүргэгдэнэ.

Хэблэлэй һайндэрые нүхэр Старикова таби хүрэжэ угтаба.

— Феодосия Старикова манай комбинадта 37 жэлэй туршада хүдэлхэдөө, нилээд олон залуушуулые һурганхай. Мүнөөшье залуу үетэндөө дүй дуршалаа хубаалдажа, зүбшэл заабари үгэжэ байдагынь ехэл һайшаалтай,— гээд, тус комбинадай парткомой секретарь Василий Васильевич Мисников магтан хэлэнэ.

Иимэл даа, хахад наһаяа хэблэлэй ажалда зорюулһан Феодосия Константиновна Стариковагай ажал, дүй дуршал ба ажабайдал.

Зураг дээрэ: Ф. К. Старикова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ГЕРОЙТОЙ УУЛЗАЛГА

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй журналистнар Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг баатарлигаар тэмсэжэ, Советскэ Союзай Геройн алдар солодо хүртэһэн Петр Тимофеевич Харитоновтой уулзаба.

Петр Тимофеевич 1932 ондо Тамбовско областьһоо комсомолой уряагаар ерэжэ, Улаан-Үдын мяханай комбинадай барилгада хүдэлһэн байна. Тингээд удаань Улаан-Үдын № 12 һургуулида багша байха үедөө эндэхи аэроклубта эмхидхэһэн лётчигой курсада һуралсаа. 1938 ондо сэрэгэй лётчигой һургуулида орожо, 1940 ондо түгэсхэһэн байха юм.

1941 оной дайнай эхилхэдэ Ленинград шадар сэрэгэй авиационно частьда истребитель самолёдой лётчик байһан. Дайнай эхилһээр долоон хоног үнгэрөөд байхада, июниин 28-най үдэр фашис Германиин сэрэгэй хүндэ бомбардировщигые өөрынгөө самолёдоор сохижо унагааһан байна. Ингэжэ дайсанай самолёдые дайран нюдарха аргые хамагай түрүүн тон ашагтайгаар хэрэглэжэ туршаһан юм. Тинхэдэ нүхэр Харитоновой сохижо унагааһан дайсанай самоледой экипажай ахалагшань Германиин сэрэгэй полковник парашюдаар буужа, манай сэрэгшэдээр баригдаһан. Тингээд мүшхэлтэ дээрэ Совет Армиин лётчигууд агаарта дайлалдахадаа, дайнай түүхэдэ үзэгдөө дууладаагүй арга хэрэглэбэ гэжэ гомдол гаргаһан юм гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Мүн бусад зэбсэг хэрэглэжэ, дайсанай 14 самолёт һүнөөһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилээд байһан үедэхи эгээл түрүүшын баатарнуудай тоодо СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1941 оной июлиин 8-най Указаар Петр Тимофеевич Харитоновто Советскэ Союзай Геройн алдар соло олгогдоһон байна. Нүхэр Харитонов дайнай эхинһээ дүүрэтэрнь эрэлхэг зоригтойгоор байлдаһан тухайгаа журналистнарта тон һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Мүн журналистнуудай олон асуудалда харюусаа.

Мүнөө Петр Тимофеевич Улаан-Үдэ хотодо айлшалжа ерээд, хуушанайнгаа танил нүхэдтэй уулзаһан, өөрынгөө барилсаһан Улаан-Үдын мяханай комбинат болон хүдэлһэн һургууляа үзэһэн байна.

Журналистнар нүхэр Харитоновто ном бэлэглэжэ, ехэ баярые хүргэн, ута наһа, удаан жаргал хүсэн юрөөбэд.

ХАМТЫН ХҮСӨӨР БҮТЭЭҺЭН

Ямаршье түби дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой ба ажалша хүнүүд—харашье, сагааншье шарайтан, элдэб үндэһэ яһатан бултаараа һаналаа нэгэдэжэ, шэнэ дайнай аюулые сарахын тулада айхабтар ехэ хүсэл оролдолго гаргана.

Баатарлиг зоригтой Вьетнамай арад зон эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлтэй хэдэн олон жэлэй туршада дай хэжэ байна. Арад зониие мүлжэжэ, хэмжээгүйгөөр баяжаһан хэтэрхэй хархис шунахай сэдьхэлтэй американ этэгээдүүд буу зэбсэгэй, хоро напалмын хүсөөр зориг түгэс энэ арадые үбдэг дээрэнь һэхэрүүлэн табиха хүсэлэнтэй. Теэд тиимэ бэлэн юумэн гэжэ хаана байха һэм даа. Бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүн түрэлтэн вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэнги, мүн али болохоор туһална, дэмжэнэ.

Дэлхэйн арад түмэнэй залуу түлөөлэгшэдэй баатар зоригтой вьетнам арад зондо талархалаа, һаналаа нэгэдүүлжэ байһанаа мэдүүлһэн охин түгэс мэдэрэлые үнгэрөөшэ зун нюдөөрөө хараа, ехээр баясаа һэн. Үнгэрһэн жэлэй июлиин эсэстэ Болгарида—Софида үнгэргэгдэһэн залуушуул ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн IX фестивальда хабаадаха золтой байгааб. Вьетнамай арадтай һаналаа нэгэдэхэ гэһэн—фестивалиин гол темэ энэ байгаа.

Һаналаа нэгэдэлгэ, эб найрамдал, хани барисаан—иимэ уряа лозунг доро бүхэдэлхэйн залуу үетэнэй түлөөлэгшэдэй энэ ехэ уулзалга болоо. Дэлхэй түбиин бүхы шахуу оронуудай национальна тугууд, гоё һайхан байгаалияараа суутай Болгари, тэрэнэй суута розо сэсэгүүд. Энэ фестивальда хабаадагшад—элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд—өөһэд өөһэдынгөө хубсаһаар жагсаалда ябахадаа, энэл гоё һайхан сэсэгтэ тон адли. Дэлхэйн залуу наһатанай түлөөлэгшэд—эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэгшэд Софи болон бусад городуудай үйлсэ гудамжануудаар, промышленна предприятинууд, барилгануудаар ябаа, тэндэ хүдэлөөшье. Уулзалганууд, хөөрэлдөөн болоо.

Фестивалиин нэгэ үдэр дүлэтэ Вьетнамтай һаналаа нэгэдэлгын үдэр болоо һэн. Дэлхэй түбиин 92 оронһоо ерэһэн залуушуул ба студентнэрэй 186 организациин түлөөлэгшэд тэрэ үдэр Вьетнамай залуушуул ба студентнэрээрнь дамжуулан, энэ арадта талархажа, дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ һэн. Уулзалтанууд, митингын болоһоной һүүлээр фестивальда хабаадагшад Болгариин промышленна предприятинууд болон барилгануудта ошожо, гурбан час соо хүдэлөө. Эндэ олоһон мүнгэ зөөринь вьетнам арадта эльгээгдэхэ болоо бэлэй. Тэрээнһээ гадна, орон бүхэнэй делегацинууд бэлэгүүдээ бариһан байна.

Эндэ болоһон уулзалганууд, һонин һонин ушар үйлэнүүд тухайда хэлэхэ болоо һаа, барагдашагүй ехэ байха. Нэгэл баримта тухай эндэ дурдаха гээ һэм.

Энэ фестивальда залуушуул ба студентнэрэй түлөөлэгшэдтэй хамта мүн уран бииирэтэн хабаадалсаа. Космонавт, СССР-эй уран зураашадай холбооной гэшүүн Алексей Леонов түрүүтэй хэдэ хэдэн уран зураашад совет делегацида байлсаа. Буряад ороной түлөөлэгшэдэй дунда би оролсоһон байгааб.

Уран зураашадай уласхоорондын студи энэ фестивальда хүдэлэлсөө. Газар дэлхэйн бүхы шахуу оронуудай уран бииирэтэнэй түлөөлэгшэдтэй уулзаабди, арбан хоног соо сугтаа хүдэлөөшьебди. Дэлхэйн оронуудһаа ерэһэн суута хүнүүдые эндэ асаржа, дүрыень зурадаг байгаабди. Энэ арбан хоног соогоо аргагүй ехээр хүдэлөөбди. Зурагша бүхэн карандашааршье һаа, олон зурагуудые бэшэһэн байха. Сүүдхэдээ 4-5 часһаа удаан амарангүй хүдэлэгдөө. Тиигэншьегүй аргагүй һэн. Эдэ бүгэдэн хадаа зурагша бүхэнэй өөһэдын ажал байгаа. Гол шухала хэрэгнай ондоо һэн: хамтынгаа хүсөөр нэгэ ехэ захата—зохёол бүтээхэ. Темэнь: «Һаналаа нэгэдэлгэ, эб найрамдал, хани барисаан». Хэмжүүрнь 4 метр утатай, хоёр метр үргэнтэй. Энэ зурагай эскизэй конкурс соносхогдоо һэн. Олон хүн эскизүүдээ асараа, бишье үгэлсөө аабзаб даа. Тиин минии эскиз гол болгожо абтаад, зуража эхилээ һэмди. Хүдэлжэ байхадаа тэрэ эскиз һайжаруулагдаа һааб даа. Ингэжэ фестивальда хабаадалсажа байһан бүхы уран зураашад хамтаараа хүдэлжэ, гурбахан үдэр соо энэ зураг бүтээһэн байна. Гансахан Болгариһаа 16 хүн хүдэлөө гэхэдэ, хамтадаа энэ зохёол бүтээхэ хэрэгтэ хэды хүн хүдэлөөб гэжэ элирнэ бэзэ. Эдэнэй дунда элдэбын үзэл бодолтон, элдэб шэглэлтэйгээр хүдэлдэг зураашад бии һэн. Иимэ олон ондоо һургуулиин хүнүүд нэгэ зураг дээрэ хүдэлхэдөө баһашье бэрхэшээлтэйшэг байгаа aаб даа. Хэдышье һаад тойбын тохёолдоо хада энэ томо гэгшын зураг тоһон шэрээр зурагдажа, саг соогоо [...] Тиигэжэ тэрэнээ мүнхэ [...] болгон эзэдтээ—Болгари[...] молдо үгэһэн байнабди.

Олон ондоо оронуудай [...] рэтэн суглараад, нэгэ зу[...] хүдэлжэ байхадаашье, һа[...] дэлгын, эб найрамдалай, [...] саанай һайн үрэһэ тари[...] гээшэбди гэжэ һанагшаб. [...] мнай гэршэ манай энэ бүт[...]

Энэ зураг дээрэ хүдэл[...] даа олон оронуудай зура[...] нилсагдаа һэн. Мүнөө та[...] мантайнь бэшэг бэшэлсэ[...] гариин бэлигтэй залуу у[...] шан Божидар Овчаров, [...] лист Стефан Тацев, граф[...] Грудев гэгшэдтэй дүтөөр [...] хөөрэлдэһэн байгаабди. М[...] нэр бэшэг бэшэдэг. Мүн у[...] ноор аяншалһан хадаа, т[...] зураашадтай уулзаа, хөөр[...] Олон оронуудай уран з[...] хэлэн ондоошье хадаа, [...] бодолтоной уг зорилго н[...] бииирэнүүдынь нэгэл шэг[...] налаа нэгэдэлгын, эб най[...] хани барисаанай темэ[...] байна.

Софидахи залуушуул ба [...] нэрэй бүхэдэлхэйн фести[...] һаналтан, бури бүхал д[...] гаагүй гэхэ болоо һаа, б[...] тухайда хэблэлдэшье [...] байха. Бүхэдэлхэйн залу[...] мократическа хүдэлөөнэй [...] шагта хубинь болохо [...] һаад хэхэ гэжэ һэдэгш[...] хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд [...] гээ эбэртэлээд, хоро шар[...] булагай уһан мэтэ бүхы [...] юумые булангиртуулха [...] шал эндэ байлсаал даа. [...] Тиин дэлхэй дээрэ дай [...] рөөлэгшэд — хэтэрхэй [...] гээдүүд хорото тархаа [...] эхилһээр үнинэй. Теэд [...] найрамдалай, һаналаа [...] хани барисаанай уряа [...] бүхы дэлхэйн түрүү хүс[...] жагсана. Энэ хадаа [...] сэн мүн. «Сугларжа һү[...] гайнууд субажа ябаһан [...] сэтэй» гэдэгтэл, бүхы дэл[...] үзэл бодолтой арад түм[...] нэгэдүүлэн тэмсээ хаш[...] этэгээдүүдэй хорото аа[...] люулжа шалаха хүсэтэй [...] нэгэдэлгын уласхоор[...] — Майн нэгэндэ дэлхэй[...] түмэн энэ жагсаалые ул[...] гөөр үнгэргэхэнь лабтай.

Д-Н. ДУ[...]
уран [...]

АРГЕНТИНЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ҺАЙШААЛ

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ бэлдэхэ талаар комиссиин гол документын проектые Аргентинын Коммунис партиин Центральна Комитет нэгэн дуугаар һайшаагаа.

Зүблөөн дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ажабайдалда шухала ушар болохо, тэрэнэй нягта жагсаалые бэхижүүлгэдэ туһалха гэжэ Аргентинын Коммунис парти этигэнэ гээд ЦК-гай шиидхэбэри соо хэлэгдэнэ.

ХЕЛУАНДА БАЯРАЙ ЁҺОЛОЛ БОЛОБО

КАИР. (ТАСС). Советскэ Союзай техническэ ба бусад туһаламжатайгаар Хелуанда баригдажа байһан металлургическа комбинадай түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада үгэлгын тусхайта ёһолол Каирһаа урагшаа 30 километртэ оршодог Хелуанда апрелиин 29-дэ болоо.

Хелуанска металлургическа комбинат ашаглалгада үгтөөд байхадаа, жэлэй турша соо миллион хахад тонно булад хайлуулжа гаргаха юм. МЕН агентствын онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, энэ комбинат Асуанска үндэр хаалтын удаа орохо хоёрдохи барилга болоно.

„ТРИБУНА ПОПУЛАР“ ГЭЖЭ ГАЗЕТЭ НЮУСА БЭШЭЭР ГАРАДАГ БОЛОБО

КАРАКАС. (ТАСС). Венесуэлын Коммунис партиин хэблэлэй орган болохо «Трибуна Популар» газетэ долоон жэлэй турша соо нюуса байдалтай байһанаа, апрелиин 29-дэ дахяад элитээр хэблэн гаргагдаба.

Советскэ Союзтай харилсаагаа түргэнөөр һэргээхэ шухала байһан тухай «Трибуна Популар» бэшэһэн байна.

Тэрэшэлэн вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлдэ Венесуэлын залуушуулай, бүхы арадай талархалгада зорюулагдаһан материалнуудые «Трибуна Популар» толилоо. Нэгэдэлтэй байха ба дайшалхы патриотизмын үзэл бодолтойгоор Майн нэгэнэй үдэрые тэмдэглэхые газетэ уряална.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо Венесуэлын арадай ямараар бэлэдхэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүдые газетэ мүн лэ толилһон.

МАЙН НЭГЭНИИЕ АЖАЛАЙ АМЖАЛТАНУУДААР УГТАВА

ХАНОЙ. (ТАСС). 1969 оной гурэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ Майн 1-е ДРВ-гэй хүдэлмэришэн анги угтаба.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, алмалта хэхын, хүдэлмэриин шанар һайжаруулхын түлөө ажалшад тэмсэнэ. Ажалдаа амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө 3.598 үйлэдбэриин коллективтэ ДРВ-гэй правительство Майн 1-нэй үдэртэй дашарамдуулан, социалис ажалай коллективэй нэрэ зэргэ олгоо. Вьетнамай ажалшадай партиин ба Ажалша залуушуулай холбоондо олон ажалшад абтаа.

Ханойн ба Хайфоной ажалшад социалис мүрысөө толгойлно. ДРВ-дэ зорюулагдаһан ашаа тээһэн «Октябрьская революция», «Партизанская искра», «Высокогорск» гэжэ совет суднанууд Хайфоной портдо эдэ үдэрнүүдтэ ошоод, ашаанинь буулгагдажа байнхай.

Вьетнамай ажалшадай партяар хүтэлбэрилэгдэдэг Хойто Вьетнамай хүдэлмэришэн анги Советскэ Союзһаа бусад социалис оронуудһаа туһаламжа абаһа, үйлэдбэриин шэнэ ехэ илалтануудые туйлахаар хүсэд шиидэнги байна.

МАЙН НЭГЭНЭЙ ПАРАД ПАРИЖДА ҮНГЭРГЭЛГЭ ХОРИГДОО

ПАРИЖ. (ТАСС). Парижда Майн 1-нэй демонстрацинуудые үнгэргэлгые Франциин дотоодын хэрэгүүдэй министерство хорёо. Хэтэрмэ үһэрюу бүлэгүүдэй Майн 1-нэй үдэрые «Революционно тэмсэлэй» үдэр болгохо һанаашалга гаргажа байһан дээрэһээ энэ шиидхэбэри гаргагдаа гээд министерствын коммюнике соо тайлбарилагдана.

Хүдэлмэришэн ангида эсэргүү ехэ политическэ харата ябуулгын бэлдэгдэжэ байһан тухай лаб мэдээ ВКТ абаһан байна. Тиимэһээ Майн 1-нэй ажалшадай демонстраци Парижда үнгэргэлгын хоригдоһон тухай Ажалай бүгэдэ нийтын конфедераци бүри урда тээнь соносхоһон байна.

США-гай КОМПАРТИИН XIX СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай Коммунис партиин ээлжээтэ XIX съезд эндэ апрелиин 30-да Бруклинска «Таурс» гэжэ отель соо нээгдээ.

США-гай Коммунис партиин генеральна секретарь Гэс Холл гол политическэ элидхэл хэхэдээ, орон доторхи политическэ байдалые, американ коммунистнуудай партиин үүргэ болон зорилгонуудые шэнжэлһэн байна.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ УЛАМ ГАЛЗУУРНА

КАИР. ТАСС-ай корр. А. Кислов иигэжэ дамжуулна:

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада эсэргүүгээр Израилиин сэрэгэйхидэй хэдэг харата ябуулганууд улам бүри убайгүй болоно.

Дээдэ Гиптэхи Наг-Хаммади ба Идфу городууд шадарай райондо добтолго хэхэ һэдэлгэ Израилиин 2 самолёт апрелиин 29-дэ нютагай сагаар 22 час 15 минутада һэдээ гээд ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшэ мэдүүлээ. ОАР-ай агаарһаа хамгаалха хүсэнүүд, арадай хамгаалалгын армиин подразделенинүүд Египедэй агаарай хилые дабаһан израиль самолёдуудые буудаа. Хилые дабаһан самолёдууд хараалһан газарнуудһаа тон холуур бомбонуудаа эндэ тэндэ хаяад, бусаха баатай болоо.

Тиихэтэеэ хамта ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин мэдээсэлнүүдэй ёһоор, израиль сэрэгүүд Суэцкэ канал шадар харата ябуулганuудые олон дахин хэдэг болоо.

ПАТРИОДУУДАЙ ДОБТОЛГОНУУД

ХАНОЙ. (ТАСС). Хойто Куангчи провинцида ябуулга хэдэг арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд американ ба тэрэнэй Сайгондохи туһамаршадай сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан үндэрые апрелиин 20-һоо 25 хүрэтэрхи үе соо 40 гара дахин добтолоо. Освобождени агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ үе соо Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай 640 сэрэгэй алба хэгшые, тэрэ тоодо 360 американецые хүлһөөнь буулгаа, 18 самолёт, 11 сэрэгэй машина усадхаа, гэмтээгээ, мүн сэрэгэй 2 катер уһанда шэнгээгээ.

СФИО-гой ШИИДХЭБЭРИ

ПАРИЖ. (ТАСС). Ороной президентын тушаалда Гастон Дефферые дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри Франциин СФИО-гой социалис партиин хүтэлбэрилхы комитет апрелиин 29-дэ нэгэн дуугаар баталан абаа. Шэнэ социалис парти байгуулха бэлэдхэл мүнөө хэжэ байһан политическэ бүлэг бүхэн (тэдэнэй эгээн томонуудынь болбол СФИО ба Республикын институдуудай конвент) президентын тушаалда өөһэдынгөө кандидадуудые дурадхаха, шэнээр байгуулагдаха социалис партиһаа нэгэ кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал тус партиие байгуулха национальна эмхидхэлэй комитедэй заседаниин һаяын үедэ болоходо шиидхэгдэхэ гээд Деффер комитедэй заседаниин һүүлээр мэдүүлһэн байна.

Хүтэлбэрилхы комитедэй заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр үгэ хэлэһэн Ги Молле иигэжэ мэдүүлээ. Правительственна программа хамтаараа зохёохын тулада хэлсээ хэхэ тухай Франциин Коммунис партиин дурадхалые зүбшөөхэгүй гэжэ СФИО-гой хүтэлбэрилхы комитет шиидхээ. «Президентын һунгалтын болохоёо байһантай дашарамдуулагдан, хамтын программа тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһогүй» гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

Президентын һунгалтын үедэ зүүнэй үзэл бариматалдаг хүсэнүүдэй хамтын нэгэ кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада зүүнэй үзэл бариматалдаг бүхы партинуудай уулзалга үнгэргэхэ тухай Республиканска институдуудай конвентын дурадхалые СФИО мүн лэ буруушаагаа гээд Ги Молле мэдээсээ.

Будамшуугай хөөрэлдөөн

ЗҮРХЭНЭЙ ДУЛААНҺАА?..

Үсэгэлдэр манай газетын корреспондент, хурдан хүлтэй, хүнгэн гартай Будамшуу, Шэтын область Буряадай АССР хоёрой хилэ дээрэ Май һарые угтажа хөөрэлдэхэ гэһэн байгаа. Апрелиин гушанай һүниин 12 саг 00 минутада хүрэхэ газартаа хүрөөд байтарнь, зүүн зүгһөө бүлеэхэн һэбшээн һэбшээлээд, улаан дурдамаар толгойгоо бооһон, улаан шэршүү тэрлиг хэдэрһэн, ялагар улаан мүшэ гартаа барижа замаа гэрэлтүүлһэн, һаргажа унашахоор һайхан эхэнэр хүнгөөр гэшхэлһээр хүрэжэ ерэбэ ха.

Будамшуу сагаан эдеэтэй табаг барижа, тэрэ эхэнэрые урдаһаань угтаад:

— Улад зониие һайхан хэрэгтэ нягтаруулан жагсааха заяатай Улаан Май, амар сайн! Баян хэшэгтэ Буряадай республикын ажалшан арадай зүгһөө «Буряад үнэн» газетын тусхай корреспондент Будамшуу амаршалан дохино.

Май: Һайн даа, Будамшуу! Угаа ехэ баяртайб.

Будамшуу: Сагаан эдеэнһээ ама хүрыт. (Табагаа барюулна).

Май: (Уужа үзөөд). Хэрэг ажалынь урагшатай, хэшэгтэйхэн гартай хүнүүдэй буйлууһан эдеэн гэжэ абаһаар мэдэхээр лэ.

Будамшуу: Зай, битнай ажал дээрээ байһан хүн гээшэб. Минии хэдэн асуудалда харюусажа хэшээгыт.

Май: Болохол даа.

Будамшуу: Апрель һара соомнай гэхэ гү, али энэ жэлэймнай хабар ехэл хатуу, хүйтэбэр байгаал. Тамнай мандаа ямар байхабта?

Май: Гэдэргээ ходол шархаахажа, үбэл тээшээ эрьехээ һанадаг Апрель ахынгаа гарһаа наранай элшэ арай гэжэ абаад, энэ ерэбэ гээшэб.

Будамшуу: Тиихэдээ, юун гэжэ ойлголтой болоноб даа? Дулаарха гэжэ гү...

Май: (Үгыень таһа дүүрэн). Хүнүүдэй зүрхэнэй дулаанһаа дулдыдаха.

Ингэжэ хэлээд, Май Буряад ороной дайда дээгүүр, Саяан уулын мүнгэн сагаан орой дээгүүр, Байгал далайн үшөө хайлажа үрдеэгүй сэгээн хүхэ мүльһэн дээгүүр улаан шэршүү тэрлигэйнгээ хормойе хиисхүүлэн намируулһаар баруулшоо...

Будамшуугай телефоноор дамжуулһые Ц. ДОНДОГОЙ бэшэжэ абаба.

Газетымнай удаадахи [...] майн 6-да гараха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

КОНЦЕРТ ХАРУУЛБА

Апрель һарын эхеэр Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой дүшөөд хүнһөө бүридэһэн уран һайханай бүлгэмөөрхин Мухар-Шэбэрэй аймагай Сутайн совхоздо ошожо ажалшадтайнь уулзаһан, концерт наада табиһан байна. Сутайнхид харюудаа Бодонгуудай совхоз ерэжэ, өөһэдынгөө бэлдэһэн концерт харуулаа.

Тэрэнь хоёр хубиһаа бүридэһэн байжа, түрүүшынхинь В. И. Ленин тухай дуугаар эхилээд, уран шүлэг, арадай дуугаар, хатарнуудаар дүүрээ.

Концертын хоёрдохи хахадта «Тэжээһэн буруу тэргэ эбдэбэ» гэдэг зүжэг харуулагдажа, халуунаар угтагдаа.

Концертын түгэсхэлдэ совхозой директор нүхэр Д. Цыденжапов айлшадтаа халуун баяр хүргөө.

Ц. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-93. зам. редактора—68-08. зам. реда[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [...] те Министров БурАССР.

Н-04501. Зак. [...]